

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské sociální práce

Integrace uprchlíků z Ukrajiny

Bakalářská práce

Studijní program

Mezinárodní sociální a humanitární práce

Autor: Martina Rieglová
Vedoucí práce: PhDr. Mgr. Eva Kubíčková

Olomouc 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci zpracovala samostatně na základě použitých pramenů a literatury uvedených v bibliografickém seznamu.

25.4.2024

Martina Rieglová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda vyjádřila své upřímné poděkování vedoucí mé práce, paní PhDr. Mgr. Evě Kubičkové, za její obětavé a vstřícné vedení během psaní této práce. Jsem vděčná za její připomínky, trpělivost a ochotu poskytnout mi cennou zpětnou vazbu.

Dále bych chtěla poděkovat mé rodině, kamarádům a spolužákům za podporu, kterou mi po celou dobu mého studia poskytovali.

Obsah

Seznam zkratk	9
Úvod	10
1 Uvedení do tématu	11
1.1 Definice migrace	11
1.2 Uprchlík	11
1.2.1 Ukrajínští uprchlíci	12
2 Azylová politika	13
2.1 Dočasná ochrana	14
2.2 Držitelé dočasné ochrany – prvotní pomoc uprchlíkům z Ukrajiny	15
3 Integrace cizinců	17
3.1 Definice integrace	17
3.1.1 Úrovně integrace	18
3.2 Rozdíly mezi asimilací a akulturací	18
4 Integrovaná politika ČR	21
4.1 Koncepce integrace cizinců v České republice	21
4.1.1 Cíle integrované politiky v ČR	22
4.2 Státní integrovaný program	22
4.3 Dávky	23
5 Teorie, metody a techniky sociální práce	25
5.1 Globální definice sociální práce	25
5.2 Diskurz	26
5.3 Paradigmata	27
5.4 Teorie sociální práce	28
5.5 Metody	30
5.6 Techniky	31
5.7 Etický rozměr	32
6 Sociální integrace	35
6.1 Proces sociální integrace cizinců	35
6.1.1 Bydlení	35
6.1.2 Vzdělávání	36
6.1.3 Práce a ekonomika	36
7 Bariéry integrace	39
7.1 Identifikace hlavních bariér	39
7.1.1 Diskriminace a xenofobie	40
7.2 Sociální vyloučení	40
8 Výsledky integrace	43
9 Analýza potřebnosti projektu	45

9.1	Základní informace o cílové skupině	46
9.2	Přímý a nepřímý užitek z realizace projektu	47
9.3	Strom důsledků a příčin.....	50
9.4	Příklady řešení dané problematiky	50
9.5	Analýza stakeholderů	52
9.6	Závěr analýzy potřeby	53
10	Logframe projektu	55
11	Cíle projektu (splňující podmínky SMART).....	57
12	Klíčové aktivity	59
13	Výstupy a výsledky	65
14	Přidané hodnoty projektu.....	67
15	Management rizik.....	69
16	Ganttův diagram	71
17	Rozpočet	73
	Závěr.....	75
	Bibliografie.....	77

Seznam zkratk

EU – Evropská Unie

IFSW – International Federation of Social Workers (Mezinárodní federace sociálních pracovníků)

IOM – International Organization for Migration (Mezinárodní organizace pro migraci)

KIC – Koncepce integrace cizinců

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

MVCR – Ministerstvo vnitra české republiky

UNHCR – United Nations High Commissioner for Refugees (Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky)

ÚP – Úřad práce

Úvod

Cílem této práce je zmapovat a přiblížit čtenáři proces integrace Ukrajinců do české společnosti. Nejprve práce definuje klíčové pojmy jako migrace, uprchlík a azylant. Poté se zabývá teoretickými aspekty integrace z pohledu sociální práce, včetně metod a postupů využívaných při integraci. Integrace je proces s mnoha aspekty, který vyžaduje jasnou definici a pochopení. Práce také poukazuje na rozsáhlost tohoto procesu a na jeho probíhání na různých úrovních a formách.

Cílem této bakalářské práce je také na základě mé absolventské práce a analýzy potřebnosti navrhnout projekt, který bude sloužit k integraci uprchlíků z Ukrajiny do české společnosti, s důrazem na konkrétní kontext a potřeby města Ostravy. Na základě důkladné analýzy potřebnosti a situace v regionu bude projekt zaměřen na poskytování podpory a informací, které pomohou uprchlíkům lépe se začlenit do nového prostředí.

Představovaný projekt se nezaměřuje pouze na uprchlíky, kteří přišli do České republiky po zahájení konfliktu v roce 2022, ale také na ty, kteří sem přišli dříve a stali se zde stabilními obyvateli. V kontextu Ostravy, která je regionálním centrem s významnou přítomností Ukrajinců, je tato iniciativa zvláště relevantní a potřebná pro místní komunitu.

Ostrava byla vybrána jako cílová lokalita projektu z několika důvodů. Máme zde osobní znalost prostředí a místních potřeb, což nám umožňuje lépe porozumět situaci a navrhnout relevantní a účinná řešení. Dále je Ostrava jedním z regionálních center s významnou přítomností Ukrajinců, což činí tento projekt relevantním a potřebným pro místní komunitu. Navíc se Ostrava v poslední době stala dějištěm různých sociokulturních a ekonomických změn, což poskytuje vhodnou platformu pro implementaci inovativních iniciativ a programů zaměřených na podporu integrace.

V rámci tohoto projektu bude klíčovou roli hrát místní knihovny, které nejsou pouze místem setkávání, ale také centrem sociální práce, které může aktivně přispět k začlenění nových příchozích. Knihovny budou poskytovat informace, poradenství a podporu v jazykových a kulturních dovednostech, což jsou klíčové prvky úspěšné integrace.

Tato bakalářská práce se snaží přinést praktický přínos k řešení aktuálního sociálního problému a pomoci těm, kteří potřebují podporu v procesu adaptace a integrace. Věříme, že navrhovaný projekt přispěje k posílení solidarity, tolerance a vzájemného porozumění mezi různými kulturami a přispěje k budování otevřené a inkluzivní společnosti.

1 Uvedení do tématu

Integrace Ukrajinců je aktuálním tématem s důležitými sociálními a humanitárními důsledky. Tato práce se zaměřuje na zmapování procesu integrace Ukrajinců do české společnosti a analyzuje klíčové faktory ovlivňující tento proces. Následuje postupné představení problematiky migrace a uprchlictví jako základní pochopení kontextu, v němž se integrace odehrává. Důležitou součástí je také vymezení pojmu uprchlík a jeho právní definice podle mezinárodních úmluv. V této kapitole se dále práce zabývá definicí pojmu ukrajinských uprchlíků, neboť právě Ukrajinci jsou cílovou skupinou mé práce.

1.1 Definice migrace

Celkový termín jako takový není podle mezinárodního práva definován, obecně však lze říct, že odráží laické pochopení procesu, kdy se osoba přesouvá ze svého obvyklého místa bydliště buďto v rámci jednoho státu nebo přes mezinárodní hranice, a to jak dočasně či trvale a z různých důvodů (IOM, 2024).

Důvody k migraci jsou různé. Nejčastěji se mezi nimi vyskytuje únik před pronásledováním či válečnými konflikty, porušování lidských práv a chudoba. Velkým tématem také začíná být migrace v důsledku změny klimatu. I když média často zdůrazňují příliv uprchlíků do Evropy, skutečnost je taková, že většina světových uprchlíků (86 %) se nachází v rozvojových zemích a v zemích sousedících s těmi, odkud lidé prchají. Rok 2015 byl sice svědkem největší uprchlické krize od druhé světové války, ale stále zůstává pravdou, že většina uprchlíků nekončí v Evropě (UNHCR, 2024).

V dnešní době je migrace charakterizována především změnou. Dynamika migračních toků se mění v souladu s rozvojem obchodu, finančních transakcí a mobility osob. Současně se také mění pohled moderních společností na migraci a s tím spojená politika regulace migrace (Barša a Baršová, 2005).

1.2 Uprchlík

Uprchlíkem je podle kritérií Ženevské konvence z roku 1951 uznána osoba, která se nachází mimo svou vlast v důsledku oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasové, náboženské nebo národnostní nenávisti, či z důvodu příslušnosti k určitým společenským vrstvám, ale také z důvodu zastávání určitých politických názorů. Dále se této osobě nedostává ochrany ze strany jejich vlastní země (UNHCR, 2019). Uprchlíci jsou specifickou kategorií osob, které mají zvláštní definici a jsou chráněny mezinárodním právem. Tito lidé se

nacházejí mimo svou zemi původu kvůli obavám z pronásledování, konfliktu, násilí nebo jiných událostí, které závažně ohrožují veřejný pořádek. Z tohoto důvodu vyžadují „mezinárodní ochranu“.

Jejich situace je často tak nebezpečná a nesnesitelná, že překročí státní hranice a hledají bezpečí v okolních zemích, čímž se stávají mezinárodně uznanými „uprchlíky“, a jako takoví mají přístup k pomoci států, UNHCR a příslušných organizací. Jsou uznáni za uprchlíky právě proto, že je pro ně příliš nebezpečné vrátit se domů, a proto potřebují nalézt útočiště jinde. Jsou to lidé, pro které by odepření azylu mohlo mít fatální následky (UNHCR, 2016).

1.2.1 Ukrajinští uprchlíci

Uprchlíci z Ukrajiny jsou lidé, kteří byli nuceni opustit své domovy v důsledku ruské invaze na Ukrajinu. Tato invaze, která proběhla v důsledku konfliktu mezi Ukrajinou a Ruskem, vedla k vážnému ohrožení životů a bezpečnosti obyvatel Ukrajiny. Miliony lidí byly nuceny hledat útočiště v Evropské unii a v sousedních zemích, kde hledali ochranu a podporu před nepříznivými podmínkami ve své domovské zemi.

V březnu 2022 Evropská unie uvedla v platnost směrnici o dočasné ochraně (viz níže) jako reakci na situaci vzniklou masovým přílivem osob z Ukrajiny. Cílem tohoto opatření je poskytnout okamžitou a kolektivní ochranu lidem, kteří byli vysídleni, a současně zmírnit nátlak na vnitrostátní azylové systémy členských zemí.

Režim dočasné ochrany poskytuje uprchlíkům z Ukrajiny různá práva a výhody, včetně povolení k pobytu, přístupu na trh práce a k bydlení, zdravotní péče a zajištění přístupu dětí k vzdělání. V současné době je tento mechanismus využíván 4,2 milionem lidí z Ukrajiny, a to do listopadu 2023. Uprchlíci z Ukrajiny jsou tedy komunitou lidí, kteří se nacházejí v těžké životní situaci a hledají pomoc a podporu při integraci do nového prostředí v zemích EU a v sousedních státech (Rada Evropské Unie, 2023). Více o dočasné ochraně v kapitole o dočasné ochraně.

Ve své čtvrtletní zprávě o migraci za IV. čtvrtletí roku 2022 komentuje Ministerstvo vnitra aktuální počty cizinců v ČR jako setrvale stoupající. Je tomu tak z důvodu uplatňování dočasné ochrany u občanů z Ukrajiny, kteří prchájí před válkou ve své zemi. Celkový počet osob, na které byla uplatněna dočasná ochrana, čítal ke konci loňského roku 473 216 (Ministerstvo vnitra České republiky, Čtvrtletní zpráva o migraci za IV. Čtvrtletí roku 2022).

2 Azylová politika

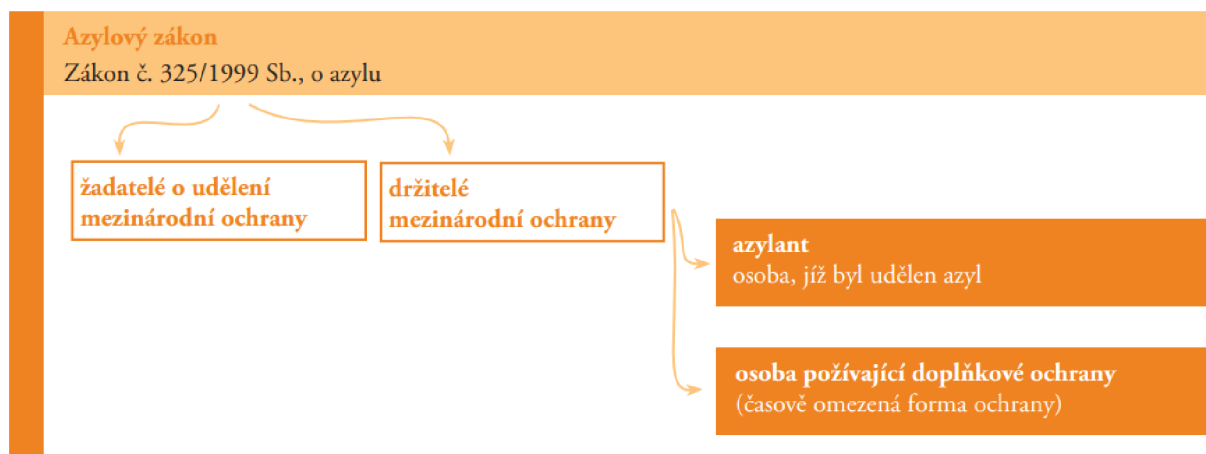
I když žadatelé o azyl nejsou mou primární cílovou skupinou, rozhodla jsem se i tak tuto politiku zde popsat. Pro cíl této práce je důležité pochopit cílovou skupinu lidí, na kterou je zaměřena. Proto je potřeba vysvětlit i rozdíl mezi ukrajinskými uprchlíky, jenž přišli v důsledku ruské invaze na Ukrajinu po roce 2022, a žadateli o azyl.

Žadatelé o azyl nejsou v právním rámci ČR totožní s uprchlíky z Ukrajiny, kteří dorazili do země po vypuknutí konfliktu mezi Ukrajinou a Ruskem 2022, kdy se dočasně stali velkou masou migrantů. Již před vypuknutím konfliktu mezi Ruskem a Ukrajinou v roce 2014 existovaly v České republice určité počty žadatelů o azyl. Proto se v této souvislosti práce zabývá tématem azylové politiky. Hlavním rozdílem, na který je potřeba poukázat je to, že lidé, kteří dorazili po začátku války jsou považováni za jedince s dočasnou ochranou, nikoli za azylanty.

Azyl je poskytován jednotlivcům, kteří prokážou, že mají důvodné obavy z pronásledování kvůli jejich rasové, národnostní, náboženské nebo politické příslušnosti, nebo z důvodu jejich názoru nebo příslušnosti k určité sociální skupině. Je zde tedy rozdíl mezi azylanty a osobami s dočasnou ochranou, a to zejména v důvodech a postupech poskytování ochrany a právech, která jim jsou poskytována v hostitelské zemi (Sdružení pro integraci a migraci, b.d.).

Mezinárodní ochrana může být udělena z několika důvodů. Jedním z nich je pronásledování cizince za uplatňování politických práv a svobod, nebo z odůvodněného strachu z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti nebo příslušnosti k určité sociální skupině. Tato sociální skupina může zahrnovat ženy, homosexuály nebo rodinu. Dalším důvodem může být zastávání určitých politických názorů ve státě, ve kterém má cizinec občanství, nebo ve státě jeho posledního trvalého bydliště. Azyl lze také udělit za účelem sloučení rodiny, přičemž rodinný příslušník nemusí splňovat podmínky pro udělení mezinárodní ochrany. Rodinnými příslušníky jsou manžel nebo partner azylanta, svobodné dítě azylanta mladší 18 let, rodič azylanta mladšího 18 let, zletilá osoba odpovídající za nezletilou osobu bez doprovodu a svobodný sourozenec azylanta mladší 18 let. Kromě toho lze udělit humanitární azyl v případech hodných zvláštního zřetele (Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu).

Obrázek 1 Azylový zákon

Zdroj: Sdružení pro integraci a migraci

Azylová a migrační politika České republiky spadá pod pravomoci Ministerstva vnitra, které má za úkol řešit záležitosti týkající se mezinárodní migrace a mezinárodní ochrany. Úkolem Ministerstva vnitra je vypracovávat a implementovat legislativní, strategické a analytické iniciativy v této oblasti a také provádět konkrétní kroky k uskutečnění těchto politik. V rámci Ministerstva vnitra je speciálně k tomuto účelu zřízen Odbor azylové a migrační politiky. Kromě toho se na otázkách týkajících se azylu podílí i další složky Ministerstva vnitra, jako je Policie České republiky – Služba cizinecké policie a Správa uprchlických zařízení (MVCR, b.d.).

2.1 Dočasná ochrana

I přestože byl statut dočasné ochrany vytvořen již v roce 2001 v souvislosti s hromadným útekem občanů bývalé Jugoslávie, dlouho zůstával jako nevyužívaný právní nástroj. Až v březnu 2022 se Rada EU rozhodla jej aktivovat. Hlavním cílem dočasné ochrany je zabránit přetížení azylových systémů členských států. (Člověk v tísni, 2024). Zákon o dočasné ochraně je upraven v zákoně č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců.

Dočasná ochrana slouží k poskytnutí okamžité ochrany vysídleným osobám, včetně těch, které uprchly z oblastí ozbrojeného konfliktu. Ukrajinci, kteří byli na Ukrajině před 24. únorem 2022 a jejich rodinní příslušníci, kteří byli vysídleni po tomto datu, mohou požádat o dočasnou ochranu v jakékoli zemi EU. Dočasná ochrana poskytuje právo na pobyt, přístup na trh práce a k ubytování, lékařskou péči a vzdělání pro děti. Každý, kdo legálně pobývá v EU, má také právo otevřít si základní bankovní účet a může požádat o mezinárodní ochranu. Pro získání dočasné

ochrany je nezbytné splnit požadavky vnitrostátních orgánů a prokázat státní příslušnost, status mezinárodní ochrany nebo jiný příslušný status. Ukrajinci, kteří byli vysídleni před 24. únorem 2022 nebo byli mimo Ukrajinu z jiných důvodů, nemají nárok na dočasnou ochranu (Evropská komise, 2022).

Lex Ukrajina – zákon č. 66/2022 Sb., o opatřeních v oblasti zaměstnanosti a oblasti sociálního zabezpečení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace

Tento právní předpis upravuje opatření v oblasti zaměstnanosti a sociálního zabezpečení, která se vztahují na cizince, jimž byla v České republice poskytnuta dočasná ochrana v důsledku ozbrojeného konfliktu na území Ukrajiny, spuštěného invazí vojsk Ruské federace. Tyto změny jsou prováděny v souladu s rozhodnutím Rady Evropské unie, které určuje, že nastala situace hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny v souladu s příslušnou směrnicí. Cizinci, kteří získali dočasnou ochranu podle tohoto zákona, jsou dále označováni jako "cizinci s dočasnou ochranou" (MPSV, 2022).

2.2 Držitelé dočasné ochrany – prvotní pomoc uprchlíkům z Ukrajiny

V důsledku ruské invaze na Ukrajinu dne 24. 2. 2022 se v České republice výrazně zvýšil počet Ukrajinců, kteří hledali útočiště převážně ve střední Evropě. K 10. 8. 2022 evidovalo Ministerstvo vnitra ČR na území země 394 262 Ukrajinců s platným pobytovým oprávněním. S ohledem na dynamiku rusko-ukrajinské války se očekávalo, že počet ukrajinských uprchlíků bude nadále stoupat. V důsledku tohoto byl nově rozšířen Manuál lokální integrace o informace, které se týkají nově přicházejících uprchlíků z Ukrajiny. Nově přichozím Ukrajincům je v první řadě třeba poskytnout neodkladnou pomoc, zahrnující zajištění základních životních potřeb (potravin, voda, hygienické potřeby, léky, lékařské péče, ubytování a základní vybavení) a poskytnutí nezbytné psychosociální, právní a administrativní podpory.

Místní samosprávy zastávají klíčovou roli v procesu integrace uprchlíků, neboť právě na jejich území se zajišťují jejich základní životní potřeby, provádějí se zde první administrativní kroky a uprchlíci se seznamují s místní kulturou a společností (Sdružení pro integraci a migraci, 2022).

3 Integrace cizinců

Tato kapitola pomůže lépe pochopit dynamiku a výzvy spojené s integrací Ukrajinců a poskytne nám základ pro navrhování politik a praktik, které podpoří jejich úspěšnou adaptaci do české společnosti. V této části se práce nejprve věnuje definici integrace a základním principům, jimiž se řídí. Následně se zabývá různými úrovněmi integrace podle J. Berryho, jenž zahrnují strukturální, sociální, kulturní a psychologickou integraci. V závěru této kapitoly je také vymezen rozdíl mezi dvěma základními formami, konkrétně mezi asimilací a akulturací, přičemž pochopení tohoto rozdílu mezi nimi umožňuje lépe porozumět procesům, které formují začleňování uprchlíků do nového prostředí.

3.1 Definice integrace

Podle ministerstva práce a sociálních věcí se integrace definuje jako postupný proces umožňující cizincům, včetně uprchlíků a migrantů, začlenit se do české společnosti. Hlavním cílem tohoto procesu je dosažení vzájemně prospěšného a harmonického soužití mezi cizinci a majoritní společností (UNHCR, 2013).

Dušan Drbohlav popsal, že integrace migrantů je definována jako obousměrný proces sjednocování domácího obyvatelstva a migrantů do jedné společnosti, který na jedné straně vyžaduje přizpůsobování migrantů a na druhé straně vyžaduje vytváření podmínek pro začleňování migrantů do přijímací společnosti. V roce 2005 byla připravena nová verze integrační koncepce (tzv. aktualizovaná verze koncepce integrace), která je naposledy aktualizovaná 2016 (dále v kapitole 4.1. o Koncepci integrace cizinců do ČR), v původní definici byla integrace pojímána jako postupné zařazování migrantů do struktur hostitelské země, tudíž šlo o proces spíše jednostranný (Dušan Drbohlav, 2010, s. 83).

Řešení současné humanitární krize a dlouhodobá integrace vyžadují dynamický a vzájemný proces, který vyžaduje spolupráci a úsilí ze strany všech zúčastněných stran. Tento proces zahrnuje adaptaci uprchlíků na hostitelskou společnost, aniž by ztratili svou identitu a kulturu, a zároveň vyžaduje angažovanost hostitelských komunit, veřejnosti a institucí, které uprchlíky přijímají a mají za úkol uspokojit jejich různorodé potřeby.

Adaptace a následná integrace jsou složité a postupné procesy, které zahrnují různé právní, ekonomické, sociální a kulturní aspekty. Všechny tyto dimenze jsou důležité pro úspěšnou integraci uprchlíků jako plnohodnotných členů hostitelské společnosti (UNHCR, 2013).

3.1.1 Úrovně integrace

J. Berry velmi dobře a stručně shrnul oblasti, kde probíhá integrace a které jsou klíčové. Ve svém textu zdůraznil, že strukturální integrace se týká úlohy institucí ve vytváření prostředí pro interakci mezi imigranty a státem. Je zásadní provést opatření k prevenci institucionální diskriminace a zajistit dodržování práv a povinností všech účastníků systému. Tato integrace je často dělena do několika oblastí. V ekonomické sféře se sledují ukazatele jako je nezaměstnanost pro měření míry integrace cizinců. V politické oblasti se zkoumají faktory jako je přístup cizinců k politické participaci, získání občanství, příjmy ze státní sociální podpory, kriminalita, demografické chování, jazyková vybavenost, fenomén smíšených manželství, mezietnické vztahy a účast na společenském životě (Berry, 2011, s. 2.3).

Sociální integrace se zabývá mezilidskými vztahy a schopností cizinců navazovat přátelství, využívat svého sociálního kapitálu a udržovat partnerství nebo členství v různých organizacích. Je ovlivněna motivací jednotlivce. Dá se rozlišovat mezi účelovým navazováním mezilidských vztahů, které jsou vnímány jako investice do budoucnosti, a volným navazováním vztahů.

Kulturní integrace vychází z teorie multikulturalismu, která podporuje pluralitní společnost a aktivní participaci všech skupin ve společenském životě. Je důležité, aby všechny skupiny přehodnotily své postoje a podnikly kroky ke vzájemné adaptaci a osobní integraci každého jednotlivce. Je nezbytné sledovat změny v životním stylu, postojích a hodnotách cizinců. Je důležité si uvědomit, že sociální a kulturní integrace nejsou totéž a je nutné je rozlišovat. Rovné příležitosti by měly být poskytnuty všem menšinám a jednotlivcům, a to včetně úcty a respektu k nim. Znalost jazyka přijímající společnosti je klíčovým faktorem pro úspěšnou kulturní integraci, protože umožňuje efektivní komunikaci a interakci.

Psychologická integrace se projevuje v každodenním životě jednotlivce. Myšlení, chování a jednání jsou formovány prostřednictvím učení a paměti, což může napomoci při adaptaci na nový jazyk a porozumění normám a hodnotám většinové společnosti. V počáteční fázi přestěhování může pocit sounáležitosti s lidmi stejného etnického původu nebo s podobnými životními zkušenostmi dočasně zmírnit psychickou zátěž. V této fázi může být užitečná teorie sociálních sítí, která pomáhá překonat počáteční obtíže (Berry, 2011, s. 2.2–2.17).

3.2 Rozdíly mezi asimilací a akulturací

Vymezení pojmů akulturace a asimilace je klíčové pro práci v oblasti integrace cizinců. Toto rozlišení umožňuje lépe porozumět potřebám a preferencím přistěhovalců. Zatímco akulturace respektuje zachování prvotní identity a kultury, asimilace zahrnuje přizpůsobení se

dominantní kultuře. Znalost a pochopení těchto pojmů umožňuje pracovníkům v oblasti integrace lépe komunikovat s cizinci a vytvářet prostředí, které podporuje různorodost a začlenění. Díky tomu mohou organizace a programy účinněji podporovat integraci a úspěch přistěhovalců ve společnosti.

Petrusek dle Hesse uvádí, že asimilace je sociální proces, který se vyskytuje, když jedna skupina, často menšinová, začne interagovat s jinou, dominantní skupinou. Tento proces může také odkazovat na individuální úroveň. Je důležité rozlišovat mezi sociálním procesem asimilace a biologickým procesem mísení skupin prostřednictvím sňatků. Asimilace zahrnuje přijetí menšinové skupiny do větší, dominantní skupiny, zatímco menšinová skupina přijímá kulturu dominantní skupiny. Tento proces může být vzájemný, když se přenášejí některé prvky kultury menšiny na dominantní skupinu a ta je začleňuje do své vlastní kultury (Petrusek, 2017).

Václav Soukup (2020) popsal, že akulturace je proces sociokulturních změn, které nastávají v důsledku kontaktu mezi různými kulturami. Termín akulturace byl poprvé představen v roce 1935 R. Redfieldem, R. Lintonem a M. J. Herskovitsem. Podle jejich definice zahrnuje akulturace jevy, které se vyskytují, když skupiny jednotlivců z různých kultur přicházejí do trvalého a přímého kontaktu, což vede ke změnám v původních kulturních vzorcích jedné nebo obou těchto skupin. Tento proces je spojen především s šířením kulturních prvků a kulturních komplexů a s migrací etnik v prostoru. Na individuální úrovni se akulturace projevuje jako sociální učení.

Akulturaci lze obecně rozdělit do pěti základních fází:

1. Konfrontace kultur, která vede ke vzájemnému poznání.
2. Akceptování některých cizích kulturních prvků a jejich selekce.
3. Přijetí těchto kulturních prvků do vlastního kulturního systému.
4. Modifikace vlastního kulturního systému spojená s přijetím některých prvků a eliminací jiných.
5. Akulturační reakce, která zahrnuje jak negativní postoj bránící cizím vlivům, tak i pozitivní postoj vítající kulturní změny a inovace. (Soukup, 2020)

Podstatný rozdíl mezi asimilací a akulturací spočívá v tom, že zatímco asimilace zahrnuje úplné začlenění menšinové skupiny do dominantní kultury a přijetí jejích hodnot a normativních systémů, akulturace je procesem, ve kterém dochází ke vzájemnému ovlivňování a adaptaci kultur v důsledku jejich interakce, aniž by byla vyžadována úplná změna jedné skupiny na úkor druhé.

4 Integrační politika ČR

Tato politika má za cíl podporovat integraci migrantů do hostitelské společnosti. Definiuje, jak daný stát přistupuje k procesu začleňování migrantů do struktur a vazeb společnosti domácího obyvatelstva s ohledem na různé aspekty, včetně politických, právních, ekonomických, sociálních, kulturních, psychologických, náboženských a dalších.

Integrační politika je zaměřena na usnadnění začlenění cizinců do společnosti prostřednictvím vytváření příznivých podmínek pro jejich adaptaci, podporu jejich aktivního zapojení do společenského života, zajištění dodržování jejich práv a ochranu před jakoukoli formou diskriminace. Cílem této politiky je rovněž vytvoření prostředí, kde může docházet k harmonickému soužití všech členů společnosti. Klíčovým prvkem úspěšné integrace je připravenost a ochota majoritní populace akceptovat cizince a aktivně se podílet na jejich začleňování (KIC, 2016, s. 15).

Základní rámec pro integrační opatření krajů a obcí je stanoven státem prostřednictvím Ministerstva vnitra (MV), které má pod kontrolou jak migrační, tak integrační politiku. Integrační politika je založena na spolupráci mezi lokálními, regionálními, národními a mezinárodními subjekty. Její tvůrci zahrnují města a obce, státní správu, vlády na národní úrovni a jejich zástupce, kteří se pravidelně setkávají na mezinárodních fórech. Důležitou roli hrají také neziskové organizace, občanská společnost a akademická obec (Sdružení pro integraci a migraci, 2022).

Hlavními nástroji integrační politiky je realizace projektů obcí s cílem podpořit integraci na lokální úrovni, spolupráce s regionálními centry pro integraci cizinců, provádění projektů neziskových organizací, sledování situace cizinců a podpora zapojení občanské společnosti a dalších relevantních aktérů (MPSV, b.d.).

4.1 Koncepce integrace cizinců v České republice

Základním koncepčním nástrojem v oblasti politiky integrace cizinců je aktualizovaná Koncepce integrace cizinců (KIC), konkrétně Postup při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců – ve vzájemném respektu 2023. KIC se původně zaměřovala na integraci cizinců, avšak po invazi na Ukrajinu 2022 se začala přizpůsobovat i potřebám skupiny lidí s dočasnou ochranou.

S ohledem na vzájemný respekt identifikuje pět klíčových oblastí integrace cizinců: znalost českého jazyka, ekonomickou a sociální soběstačnost, sociokulturní orientaci ve společnosti, vztahy mezi komunitami a postupné získávání práv cizinců v souladu s postupným zlepšováním jejich pobytového statusu v České republice. (KIC, 2023)

Tento dokument, vycházející z analýzy indikátorů integrace, identifikuje překážky v integračním procesu a stanovuje cíle integrační politiky pro cizince v České republice. Konkrétní opatření, která jsou navrhována Ministerstvem vnitra jako centrálním orgánem odpovědným za koordinaci integrační politiky, spolu s resorty příslušnými k provedení těchto opatření, jsou detailně specifikována v průběžně aktualizovaném Postupu při realizaci revidované Koncepce integrace cizinců každý rok (MPSV, 2020).

4.1.1 Cíle integrační politiky v ČR

Cílem integrační politiky je podporovat začlenění legálně pobývajících cizinců do společnosti a zajistit nekonfliktní a oboustranně přínosné společné soužití mezi cizinci i majoritou, předcházet vytváření uzavřených komunit cizinců, jejich společenské izolaci či sociálnímu vyloučení cizinců. Účelem integračních opatření je působit jako prevence vzniku ekonomicky, sociálně a kulturně rozdělené společnosti (KIC, 2016, s. 17).

KIC upozorňuje, že nelze opomíjet podporu integrace, neboť nedostatečná či neúspěšná integrace může vést k vytváření uzavřených komunit cizinců, sociální fragmentaci společnosti a nárůstu xenofobie, netolerance a extremismu. Izolace cizinců by mohla přispět k formování jejich vlastních paralelních společenských struktur (KIC, 2016, s. 17).

Integrační politika se dle KIC zaměřuje na soběstačnost cizinců, konkrétně cílí k tomu, aby se cizinci postupem času plnohodnotně zapojili do společenského života. Dále také směřuje k tomu, aby cizinci byli soběstační při řešení své individuální situace. Pozitivním výstupem integrační politiky je, když se cizinec na konci procesu integrace vnímá jako součást společnosti.

V tomto smyslu je cílem integrační politiky umožnit cizincům:

- Být seznámen se svými právy a být schopen plnit své povinnosti.
- Zorientovat se v novém prostředí, poznat zvyklosti a životní styl v zemi, kterou si zvolili za svůj nový, buď dočasný nebo trvalý, domov.
- Získat schopnost porozumět a komunikovat v češtině.
- Být soběstačnými a nezávislými sociálně i ekonomicky.
- Získat dostatečné informace o tom, kde hledat pomoc a podporu v případě potřeby (KIC, 2016, s. 17)

4.2 Státní integrační program

Státní integrační program představuje dobrovolný projekt, jehož financování je zajištěno z azylového a migračního fondu (AMIF). Jeho hlavním cílem je podpora integrace azylantů a

osob s přidělenou doplňkovou ochranou do české společnosti v souladu s ustanoveními zákona o azylu č. 325/1999, konkrétně § 68 a § 70. I přesto, že samotný zákon o azylu nevěnuje tomuto programu přímou pozornost, Kosař a spol. (2010) ho považují za jeden z klíčových pilířů tohoto systému. Důvodem je jeho zaměření na čtyři základní oblasti potřeb osob s mezinárodní ochranou: získání znalosti českého jazyka, zajištění bydlení, poskytování asistence při řešení osobních záležitostí a podpora v oblasti zaměstnanosti. Tyto oblasti jsou považovány za klíčové a nezbytné pro úspěšnou integraci těchto jedinců do společnosti podle aktérů sociální politiky.

Tento integrační program je určen pro osoby s udělenou mezinárodní ochranou. Na rozdíl od jiných forem integrace, tento program je zakotven v platné legislativě, konkrétně v zákoně o azylu. Jeho hlavním cílem je poskytnout migrantům podmínky pro osvojení si českého jazyka a zajištění bydlení. Kromě toho program umožňuje držitelům mezinárodní ochrany získat podporu prostřednictvím sociální práce (Sdružení pro integraci a migraci, 2022).

Integrace cizinců je zásadním nástrojem úspěšné migrační politiky. Česká republika má vyváženou integrační politiku, která je dlouhodobě stabilním prvkem. Její základy spočívají v pečlivém monitoringu a realizaci projektů na národní i regionální úrovni, včetně sítě regionálních integračních center pro cizince. Důležitou roli hraje spolupráce s nestátními neziskovými organizacemi. Česká republika systematicky investuje významné finanční prostředky do dalšího rozvoje a provádění integrační politiky, což je částečně umožněno díky získávání cílených finančních prostředků z unijních fondů. (Strategie migrační politiky, 2016)

4.3 Dávky

Humanitární dávka

Cílem humanitární dávky je poskytnout pomoc cizincům, kteří získali dočasnou ochranu na území České republiky a nemají dostatečné prostředky na zajištění základních životních potřeb nebo na náklady spojené s bydlením do výše, která je považována za započitatelné náklady na bydlení, nebo na úhradu ubytování. Při posuzování nároku na dávku jsou brány v úvahu veškeré příjmy cizince s dočasnou ochranou a jeho majetkové poměry na území České republiky.

Pokud cizinci s dočasnou ochranou spolu sdílí bydlení a společně hradí náklady na své potřeby, jsou jejich majetkové a příjmové poměry posuzovány společně a poskytne se jim jedna dávka. Nárok na dávku nevzniká cizinci s dočasnou ochranou, pokud mu jsou poskytnuty bezplatně celodenní stravování, základní prostředky osobní hygieny a ubytování (ÚP ČR, 2023).

Mimořádná okamžitá pomoc

V případě, že uprchlík disponuje hrazeným ubytováním, stravou a základními hygienickými potřebami pro sebe a své školou povinné děti, avšak není schopen financovat povinné školní pomůcky, má možnost požádat o poskytnutí mimořádné okamžité pomoci k úhradě nezbytných jednorázových výdajů. V tomto případě není zkoumáno bydliště žadatele, a tedy ani jeho spojení s Českou republikou. Žádosti o tuto formu mimořádné okamžité pomoci nejsou dostupné online, avšak vyžadují osobní návštěvu na příslušném kontaktním pracovišti Úřadu práce České republiky (MPSV, 2022).

5 Teorie, metody a techniky sociální práce

Vymezování metod a teorií sociální práce je nezbytné pro efektivní práci v oblasti integrace cizinců. Metody poskytují praktické nástroje pro intervenci, zatímco teorie nabízejí základní koncepty a vysvětlují sociální dynamiku. Porozumění těmto přístupům umožňuje pracovníkům lépe analyzovat potřeby cizinců a poskytovat podporu v souladu s principy sociální spravedlnosti a lidských práv.

Kapitola se zaměří na různé vybrané teorie a také paradigmaty, které v sociální práci jsou. Je důležité si uvědomit, s čím a jak sociální pracovník má či může pracovat. Proto je na začátku citovaná globální definice sociální práce. Také tato kapitola popíše jeden diskurz, který se na internetu hodně objevuje. V poslední podkapitole je popsán etický kodex a také etická dilemata, které se s touto cílovou skupinou mohou spojovat.

5.1 Globální definice sociální práce

“Social work is a practice-based profession and an academic discipline that promotes social change and development, social cohesion, and the empowerment and liberation of people. Principles of social justice, human rights, collective responsibility and respect for diversities are central to social work. Underpinned by theories of social work, social sciences, humanities and indigenous knowledges, social work engages people and structures to address life challenges and enhance wellbeing. The above definition may be amplified at national and/or regional levels.” (IFSW, 2014)¹

Pochopení definice sociální práce je základem celé profese. Definice není jen abstraktní, ale klíčem k proniknutí do podstaty práce a jejích hodnot. Pro sociálního pracovníka je znalost této definice zásadní pro správné rozhodování v práci. Definice obsahuje základní hodnoty jako respekt k lidské důstojnosti, spravedlnost a solidaritu. Součástí jsou i stanovené cíle, které směřují k poskytování pomoci v obtížných situacích a boji za sociální spravedlnost. Znat tyto cíle je pro sociálního pracovníka nezbytné pro efektivní práci a pozitivní vliv na životy klientů.

Vzhledem k tomu, že integrace uprchlíků přináší mnoho sociálních, ekonomických a kulturních výzev, jsou zásady a přístupy sociální práce, jak je popsáno v definici, klíčové pro úspěšnou podporu a integraci této cílové skupiny. Po přečtení knihy o sociální integraci cizinců od autorů Koldinská, Scheu, Štefko (2016) mi tyto body definice sociální práce přijdou nejvíce relevantní pro mou práci.

---

¹ Rozhodla jsem se v této práci uvést globální definici sociální práce v angličtině, neboť český překlad není doslovný a nereflktuje její obsah tak, jak bych si představovala.

1. **Podpora sociální změny a rozvoj:** Integrace uprchlíků do nového prostředí vyžaduje podporu změn a rozvoje jak na straně uprchlíků samotných, tak i ve společnosti, do které jsou integrováni. Sociální práce může hrát klíčovou roli v identifikaci a podpoře těchto změn, které vedou k úspěšné integraci.
2. **Posilování a osvobození lidí:** Uprchlíci často procházejí obtížnými životními situacemi a mohou se cítit zranitelní a bezmocní. Sociální práce se zaměřuje na posilování jednotlivců a skupin, aby mohli dosáhnout svého plného potenciálu a aktivně se podílet na společnosti. Pomáhá uprchlíkům získat dovednosti, znalosti a zdroje potřebné k úspěšné integraci do nového prostředí.
3. **Zásady sociální spravedlnosti, lidských práv a respektu k rozmanitosti:** Uprchlíci jsou často vystaveni diskriminaci, xenofobii a porušování svých lidských práv. Sociální práce pracuje na ochraně a prosazování těchto práv a podporuje sociální spravedlnost. Respekt k rozmanitosti zahrnuje i porozumění a respektování kultur, tradic a hodnot, které uprchlíci přinášejí do nového prostředí.
4. **Zapojení lidí a struktur do řešení životních problémů:** Sociální práce se zaměřuje na zapojení uprchlíků a jejich komunit do procesu integrace a na spolupráci s různými strukturami, včetně vládních agentur, nevládních organizací a komunitních skupin. Tato spolupráce je klíčová pro úspěšnou integraci a podporu uprchlíků v jejich novém prostředí.

5.2 Diskurz

Diskurz je termín označující formu veřejného rozhovoru nebo debaty, kde jsou prezentovány různé názory, argumenty a postoje k danému tématu. Tato forma komunikace umožňuje interakci mezi účastníky s cílem dosáhnout porozumění nebo nalezení společného stanoviska. Diskurz o začlenění ukrajinských uprchlíků do české společnosti a vlivu novely Lex Ukrajina na jejich integraci přináší různé perspektivy. Následující rozhovor, který vyšel 10.3. 2023 mezi poslancem Martinem Exnerem a ředitelkou Sdružení pro integraci a migraci Magdou Faltovou odhaluje jejich odlišné pohledy a obavy ohledně procesu začleňování uprchlíků a efektivity nové legislativy.

Martin Exner (STAN) věří, že začlenění uprchlíků do Česka bude motivovat k větší snaze o integraci. Podle něj stát poskytl uprchlíkům důstojné podmínky, což považuje za úspěch. Magda Faltová ze Sdružení pro integraci a migraci souhlasí, že první fáze migrace proběhla úspěšně, ale upozorňuje na výzvy v dlouhodobé adaptaci

a integraci. Exner také diskutuje o zaměstnanosti uprchlíků, která sice stoupá, ale převažují nekvalifikované profese. Faltová zdůrazňuje problémy s uznáváním kvalifikací a přístupem zaměstnavatelů k jazykovému vzdělávání. Exner navrhuje zjednodušení procesu uznávání kvalifikací, ale zdůrazňuje také důležitost udržení kvality pracovní síly. Zároveň se zamýšlí nad tím, zda je pro Ukrajince, kteří předpokládají krátkodobý pobyt, výhodné investovat do jazykových zkoušek a doplňování kvalifikace. Faltová tvrdí, že integrace a znalost jazyka by měly být cílem celé komunity, ale Lex Ukrajina podle ní není dostatečnou motivací k zapojení do pracovního procesu. Naopak, Faltová očekává, že novela Lex Ukrajina by mohla být spíše krokem zpět, protože by mohla snížit podporu od státu pro ty, kteří se chtějí zlepšovat v jazyce nebo vzdělávání, a motivovat je k nízkokvalifikovaným nebo nelegálním zaměstnáním (Čihák, 2023).

5.3 Paradigmata

V sociální práci se během 20. století vytvořily tři odlišné přístupy, které Malcolm Payn roku 1997 popsal jako tzv. malá paradigmata, poté je ve své knize *Teorie a metody sociální práce* popsal P. Navrátil. Porozumění těmto paradigmátům je klíčové pro formulaci metod a strategií, pomocí kterých je možné realizovat integraci. Volba konkrétního paradigmatu výrazně ovlivňuje, na co se sociální pracovník bude zaměřovat při řešení potřeb klienta (Navrátil, 2001, s. 186):

Reflexivně terapeutické paradigma

Zastánci paradigmatu reflexivní terapie se hlavně zaměřují na podporu duševního zdraví a pohody svých klientů, ať už se jedná o jednotlivce nebo skupiny. Jejich hlavním cílem je porozumět, jaké osobní faktory ovlivňují schopnost klientů zvládat životní situace, a soustředí se na individuální aspekt problému. Pro dosažení tohoto cíle se zaměřují na podporu osobního rozvoje a seberealizace klientů. Klade se důraz na komunikaci a budování vzájemného vztahu, který není pouze jednosměrný, ale ovlivňuje jak klienta, tak i sociálního pracovníka. Profesionální vybavení sociálního pracovníka spočívá v znalostech psychologie a terapeutické praxe. (Navrátil, 2001, s. 14-15). Do tohoto paradigmatu by se dala zařadit ekologická perspektiva konkrétně její první směr *Člověk v prostředí* (viz níže). Reflexivně terapeutické paradigma klade důraz na individuální zvládnutí životních situací a duševní pohodu. Při integraci uprchlíků by se měl zaměřit na podporu jejich duševního zdraví a adaptaci na nové prostředí. Komunikace a budování důvěryhodného vztahu jsou klíčové pro efektivní podporu uprchlíků v jejich integraci.

Poradenské paradigma

Pro zastánce individualisticko-reformistického paradigmatu je klíčové, aby klienti zvládli své problémy a měli přístup k potřebným informacím a službám. Sociální práce je vnímána jako nedílná součást sociálních služeb, která se zaměřuje na identifikaci klientových neuspokojených potřeb a omezení bránících jim využívat dostupné služby. Sociální pracovníci se zaměřují především na poskytování informací, odborného poradenství a zprostředkování pomoci a služeb. Jejich cílem je podpora osobního a komunitního růstu prostřednictvím individuálních změn. Příklady této metodiky zahrnují úkolově orientovaný přístup a občanské poradenství. Teoretický základ pro tuto práci poskytují disciplíny jako psychologie, sociologie a právo (Navrátil, 2001, s. 16-17). Poradenské paradigma se zaměřuje na individuální změny a poskytování potřebných informací a služeb. Sociální pracovníci by měli identifikovat potřeby uprchlíků a omezující faktory bránící jim využívání dostupných služeb a možností.

Reformní paradigma

Zastánci socialisticko-kolektivistického paradigmatu se zaměřují na reformu společenského prostředí s cílem dosáhnout rovnosti a spravedlnosti. Podle nich je klíčové podpořit spolupráci a solidaritu mezi jednotlivci stejné sociální třídy či subkultury. Jejich hlavním úkolem je posílit postavení utlačovaných lidí, aby se aktivně zapojili do změn a vytváření nových institucí. Tento přístup vychází z přesvědčení, že nerovnosti ve společnosti jsou důsledkem existence mocenských elit, které si přivlastňují zdroje a drží v rukou společenskou moc. Cílem sociální práce je tedy vytvořit společnost, kde budou panovat principy rovnosti. Stoupenci tohoto paradigmatu odmítají ostatní přístupy, které podle nich jen posilují zájmy těchto elit. Jako příklady této práce mohou sloužit marxistické a radikální koncepty. Pro práci v tomto směru je důležité mít znalosti politologie, sociální filozofie a sociologie. (Navrátil, 2001, s. 14-15). Reformní paradigma se soustředí na strukturální změny ve společnosti za účelem dosažení rovnosti a spravedlnosti. Při integraci uprchlíků by měli sociální pracovníci podporovat spolupráci a solidaritu mezi různými skupinami obyvatelstva a posilovat postavení uprchlíků v rámci společnosti.

5.4 Teorie sociální práce

Práce s teoriemi sociální práce je zásadní pro efektivní podporu uprchlíků při jejich integraci do nového prostředí. Tyto teorie poskytují rámec, který pomáhá porozumět složitým situacím, identifikovat potřeby klientů a navrhnout vhodné intervence. Dále umožňují rozvíjet profesionální dovednosti, inovovat v oblasti sociální práce a poskytovat kvalitní sociální služby.

V této části se práce zaměří na teorie v sociální práci: ekologickou perspektivu, humanistický přístup. Ekologická perspektiva zkoumá vztahy mezi jednotlivcem a jeho okolím, humanistický přístup, který klade důraz na osobnost jednotlivce a jeho jedinečné potřeby.

Kapitola se bude věnovat principům a aplikaci těchto přístupů v praxi sociální práce a jejich vývoj skrze hlavní směry ekologické perspektivy.

Ekologická perspektiva

Ekologický přístup v sociální práci se zaměřuje na studium vztahů mezi jednotlivcem a jeho okolím. Jeho představitelem je Stein Cloward. Tento přístup vychází z přesvědčení, že interakce mezi jednotlivcem (organismem) a jeho prostředím (makrosystémem) jsou klíčové pro přežití obou. Každá změna v jednom z těchto faktorů může mít dopad na druhý (Matoušek, 2001, s. 249)

Ekologický přístup klade důraz na propojenost mezi jednotlivcem a jeho prostředím a upozorňuje na to, že na hranicích mezi nimi vznikají často životní stresy a problémy. Bez ohledu na to, zda sociální pracovník pracuje s jednotlivcem nebo s institucí, je důležité, aby si byl vědom jejich vzájemného vlivu a závislosti. Sociální pracovník by měl vnímat klienta v kontextu jeho prostředí, a to jak při plánování a tvorbě strategií, tak při poskytování klinické péče.

Hodnoty v ekologickém přístupu k sociální práci vycházejí z respektu k hodnotě každé lidské bytosti a potřebě rozvoje demokratické a ohleduplné společnosti. Tyto hodnoty zdůrazňují vzájemnou vazbu mezi jednotlivcem a jeho prostředím a nelze je oddělit. Autoři se snažili formulovat obecné etické zásady, které by mohly sloužit jako průvodce pro sociální pracovníky, a to jak při práci s jednotlivcem, tak se skupinou či komunitou. Jezuita Felix Biestek vypracoval principy pro individuální práci s klientem, které později byly rozšířeny i na práci se skupinami a komunitami (Matoušek, 2001, s. 248-261)

Rozvoj sociální práce lze sledovat skrze tři hlavní směry ekologické perspektivy:

1. **Člověk v prostředí – Person in environment (60 léta):** Tento směr byl poprvé představen v 60. letech 20. století. Autoři Allen Pincus, Anne Minahanová a Bartlettová kladli důraz na zohlednění prostředí jednotlivce při posuzování jeho potřeb a problémů. Jedná se o paradigma poradenského přístupu, které zdůrazňuje důležitost sociálního fungování v kontextu společenských rolí.
2. **Ekologické perspektivy (70 léta):** V 70. letech vznikla ekologická perspektiva, která se dělí na mikro, mezo a makro systémy člověka. Autoři jako Gordon, Germain a Bronfenbrenner zdůrazňují vliv těchto systémů na životní situaci jednotlivce. Tato perspektiva překračuje hranice poradenského a reformního paradigmatu.
3. **Kritická ekologická perspektiva (80 léta):** Kritická ekologická perspektiva vznikla v 80. letech a je spojena s paradigmatem makropraxe sociální práce a sociálních reforem. Zaměřuje se na zkoumání strukturálních nerovností a systémových problémů ovlivňujících jednotlivce a komunity.

Humanistický přístup

Hlavní proud psychologie vznikl v 40. a 50. letech 20. století v USA jako reakce na dva tehdy dominantní směry v psychologii – psychoanalýzu a behaviorismus.

Humanistická psychologie se zaměřuje na studium osobnosti jako celku s důrazem na hodnoty a morální povahu lidské aktivity. Tento směr nemá jednoho jediného představitele, avšak mezi jeho hlavními představiteli se řadí Abraham Maslow a Carl R. Rogers.

Tento přístup patří do terapeutického paradigmatu sociální práce.

Principy HP:

1. Zaměření na **prožívající** osobnost a její **jedinečnost**.
2. Lidé mají svůj **subjektivní** pohled na svět – **respektovat individualitu**.
3. Nejdůležitější otázka: **Kdo jsem?**
4. Pomáhající profesionál je **partnerem**.

5.5 Metody

Metody sociální práce lze chápat jako „*specifické postupy sociálních pracovníků definované cílem nebo cílovou skupinou*“ (Matoušek, 2003, s. 107). Cílovou skupinou metod sociální práce jsou jednotlivci, rodiny, skupiny a komunity. Na základě těchto cílových skupin lze metody sociální práce rozdělit do tří hlavních kategorií: mikropraxe, mezopraxe a makropraxe. Mikropraxe se zaměřuje na práci s jednotlivcem, mezopraxe na práci s rodinou nebo malou skupinou a makropraxe na práci s komunitou (Matoušek, 2003, s. 107).

Matoušek (2008) rozlišuje čtyři základní metody sociální práce:

Případová práce

Základem případové práce je porozumění jedinci, rodině, komunitě a společnosti, jakož i znalost sociálních služeb, které mohou pomoci zlepšit jejich životní podmínky. Teoretický základ případové práce čerpá z věd o člověku, jako jsou psychologie, sociologie, psychiatrie a kulturní antropologie. Sociální případová práce se často opírá o teorii rolí, které jsou kulturně podmíněné a ovlivňují, jak jednotlivci prožívají různé situace. Pracovník v případové práci musí být obeznámen s nabídkou sociálních služeb a umět klienty směřovat k těm nejvhodnějším institucím. Zprostředkování potřebných služeb je jedním z klíčových úkolů případové práce (Havránková v Matoušek, 2008, s. 67, 68).

Práce se skupinou

Člověk je společenské bytost a většinou je součástí i několika skupin. Během života prochází různými skupinami, které mohou být uzavřené či otevřené. Život ve skupině vyjadřuje

základní lidskou potřebu sdílet a přináší pocit sounáležitosti. Práce se skupinami je důležitou a nezastupitelnou součástí sociální práce (Havránková v Matoušek, 2008, s. 153).

Práce s dětmi a s rodinou

V sociální práci s jednotlivci nebo rodinami je zaměření na podporu sociálního fungování klientů a udržení rovnováhy mezi jejich potřebami a schopnostmi zvládat prostředí, ve kterém žijí. Existují dvě základní roviny práce s rodinou:

1. **První rovina:** Zaměřuje se na rodinu jako prostředí klienta. Práce směřuje k řešení nebo zmírnění problémů jednotlivce skrze rodinný systém.
2. **Druhá rovina:** Rodinu chápeme jako celkového klienta. Zde je důraz kladen na změnu fungování rodinného systému nebo adaptaci rodiny na nové podmínky.

Práce s rodinami je komplexní a náročný proces, kde mohou být různé složité problémy, jejichž zdroje nemusí být vždy zřejmé. Každá rodina je jedinečná, což vyžaduje individuální přístup a porozumění specifickým potřebám a vazbám v rámci daného rodinného systému (Smutková v Matoušek, 2007, s. 35–36)

Komunitní práce

Dle Matuška (2003) lze komunitu definovat jako „místo, kde člověk může získat emocionální podporu, ocenění a praktickou pomoc v každodenním životě.“ Komunitní sociální práci lze chápat jako přístup, který se zaměřuje na práci s komunitou. Tato metoda se zabývá identifikací příčin problémů nejen v jednotlivcích, ale i v různých skupinách, ve kterých tito jednotlivci žijí (Matoušek, 2003, s. 264). V procesu komunitní práce se nachází čtyři různé fáze: Zjišťování a analýza potřeb, plánování, realizace (implementace) a vyhodnocení (evaluace) (Matoušek, 2008, s. 262).

5.6 Techniky

Tato podkapitola se zaměřuje na prvky sociální práce, konkrétně na: participaci, sociální poradenství a skupinové aktivity. Nachází se zde jejich význam, principy a praktické aplikace. Kapitola začne participací jako prostředkem ke zmocnění jednotlivců. Poté se bude věnovat sociálnímu poradenství, jeho typům a poslání v rámci sociální práce. Nakonec na skupinové aktivity a důležitost skupinové dynamiky pro dosahování pozitivních změn. U každého tématu se zaměřím na definici, význam a praktické aspekty v sociální práci.

Participace

Agentura pro sociální začleňování uvádí, že participace je vnímána jako prostředek ke zmocnění a zároveň jako cíl zmocňujícího procesu (Adams, 2008; Schuringa, 2007; Henderson

a Thomas, 2007). Nicméně, jak uvádí White (1996) a Ngunjiri (1998), sama o sobě participace není zárukou zmocňujícího procesu, ba naopak, může mu bránit.

Beresfordem a Croft (2002) a jejich provedené výzkumy naznačují, že lidé chtějí být aktivně zapojeni do rozhodování o poskytování sociální práce a dalších služeb, které ovlivňují jejich životy. Toto aktivní zapojení nejenže odpovídá občanským právům, jak naznačují výše uvedení autoři, ale také přispívá k vyšší zodpovědnosti jednotlivců za řešení problémů, což vede ke zvýšení efektivity a snížení nákladů.

Arnstein označuje občanskou participaci jako kategorický termín pro občanskou moc. Tento termín se týká redistribuce moci, která umožňuje začlenění potřebných občanů, kteří jsou momentálně vyloučeni z občanských, politických a ekonomických procesů, do těchto procesů v budoucnosti deliberativním způsobem.

Je však důležité si uvědomit, že participace není samoučelná. Její začátek vždy vychází z iniciativy jednotlivce či skupiny osob (Agentura pro sociální začleňování, 2019).

Sociální poradenství

Podle materiálů Socioklubu 1997 je sociální poradenství rozděleno do dvou typů: základního a odborného. Tyto typy pomoci jsou poskytovány jak státními, tak nestátními subjekty sociální pomoci. Základní sociální poradenství zahrnuje poskytování informací o nárocích, službách a možnostech, které mohou pomoci vyřešit nebo zmírnit obtížnou situaci jednotlivce. Tyto informace se týkají systému sociální ochrany občana, který zahrnuje pojištění, sociální podporu a pomoc, stejně jako systému zaměstnanosti. Odborné sociální poradenství poskytuje přímou pomoc lidem při řešení jejich sociálních problémů. Tato pomoc se zaměřuje zejména na partnerské problémy, soužití, péči o děti, péči o starší osoby nebo osoby se zdravotním postižením (Matoušek, 2008, s. 84). Každá osoba má nárok na bezplatné poskytnutí základního sociálního poradenství o možnostech řešení nepříznivé sociální situace nebo jejího předcházení. Sociální poradenství je zakotveno v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Skupinové aktivity

Skupinová dynamika jako významný faktor skupinové práce aktivuje energii, kreativitu a odvalu k potřebné změně, která je nezbytná pro zlepšení podmínek klienta (člena skupiny), ať už se jedná o podmínky vnitřní, vnější nebo obojí. Sociální pracovník hraje významnou roli v řízení fungování skupiny, ať už působí jako facilitátor, terapeut, konzultant nebo je zdrojem skupinové aktivity (Matoušek, 2008, s. 154)

5.7 Etický rozměr

Sociální pracovníci jako profesionální skupina se opírají o sdílené hodnoty, které jsou stanoveny v etickém kodexu. Tyto hodnoty mají v sociální práci zásadní význam z několika důvodů. Nejenže určují charakter sociální práce a povahu vztahů mezi sociálním pracovníkem

a klientem, kolegy a širší společností, ale také ovlivňují výběr metody, kterou sociální pracovník při své práci použije. Jsou rovněž klíčovým prvkem při řešení etických dilemat, která mohou v průběhu profesního působení vzniknout. Integrace ukrajinských uprchlíků do české společnosti přináší řadu etických dilemat a výzev. Tyto otázky vyžadují komplexní a citlivý přístup s důrazem na zachování etických principů a hodnot (Matoušek, 2008, s. 33).

1.3 Sociální rovnost:

Sociální pracovník zajišťuje rovnost každé osobě bez ohledu na původ, barvu pleti, rasu, etnickou příslušnost, národnost, jazyk, věk, pohlaví, rod, sexuální orientaci, zdravotní stav, náboženské vyznání, politické přesvědčení, manželský a rodinný stav a sociálně-ekonomický status. Tento bod se může aplikovat na uprchlíky, kteří jsou často vystaveni diskriminaci a sociální nerovnosti (Profesní svaz sociálních pracovníků).

2.5 Etická zodpovědnost ke společnosti:

- Sociální pracovník má právo i povinnost usilovat o zlepšení sociálních podmínek a zvyšování sociální spravedlivosti, což může zahrnovat práci s uprchlíky a jejich integraci do společnosti. Může podněcovat změny v politice státu i mezinárodní politice, které by mohly přispět k lepší ochraně uprchlíků a k jejich lepší integraci.

(Profesní svaz sociálních pracovníků)

Tyto body zdůrazňují důležitost zachování rovnosti a důstojnosti pro všechny osoby včetně uprchlíků a zároveň povinnost sociálních pracovníků podporovat sociální změnu a bojovat proti sociální nespravedlnosti a diskriminaci.

Integrace ukrajinských uprchlíků do české společnosti přináší mnoho etických dilemat a výzev, které vyžadují komplexní a citlivý přístup. Níže se zaměřím na některé z hlavních etických otázek spojených s tímto procesem:

Etické dilema v textu spočívá v otázce, jaké jsou povinnosti a práva jak pro domácí obyvatelstvo, tak pro imigranty. Autor diskutuje o nutnosti solidarity a respektu vůči imigrantům, ale také o jejich povinnosti respektovat zákony a kulturu země, do které přicházejí. Dilema vzniká z konfliktu mezi touhou po humanitární pomoci a integraci imigrantů a obavami z narušení sociální harmonie a zachování vlastní kultury a tradic. Zároveň se autor zabývá problémy, které mohou vzniknout v důsledku nesprávného chování nebo nedostatečné integrace imigrantů, jako je rasismus, xenofobie nebo sociální vyloučení.

Laqueurova kniha "Poslední dny Evropy... Humanistická Evropa nebo islamistická Eurábie?" zkoumá dopady migrace na Evropu. Autor, znalec evropských dějin a politiky, poukazuje na demografické a kulturní změny, které ohrožují tradiční hodnoty kontinentu. Jeho

analýza odhaluje, že masivní migrace, zejména z muslimských zemí, přináší do Evropy nové výzvy, včetně sociálních konfliktů, násilí a narušení tradiční identity.

Dilema spočívá v konfliktu mezi ochranou lidských práv a kulturní integritou Evropy. Zatímco migranti hledají lepší životní podmínky a uplatňují svá práva na azyl, domácí obyvatelstvo se obává ztráty identity a sociálních problémů spojených s masovou imigrací. Autor naznačuje, že bez důkladné reformy a řešení těchto výzev by budoucnost Evropy mohla být ohrožena (Josef Dolista, 2018).

6 Sociální integrace

Integrace cizinců v cílových zemích je proces, v jehož rámci se imigranti stále více včleňují do různých oblastí společenského života v majoritní společnosti a do již existujících sociálních struktur. V popředí zájmu je především kvalita a způsob jejich zapojení do daného socioekonomického, právního, politického a kulturního systému majoritní společnosti (Scheu, Štefko, (eds.), 2016).

Díky studiím, které byly vytvořeny na základě předešlých uprchlických vlnách můžeme počítat s tím, že vysoký počet uprchlíků v hostitelských zemích zůstane i 10 a více let. (PAQ Research, 2022)

6.1 Proces sociální integrace cizinců

V roce 2014 bylo ohroženo chudobou nebo sociálním vyloučením 49 % státních příslušníků třetích zemí. Díky těmto procentům můžeme říct ze integrace cizinců je oblast na kterou se musíme zaměřovat (Koldinská, Scheu, Štefko, 2017, s. 12). Zaměstnání je spolu se vzděláním a bydlením nejdůležitějším faktorem sociální integrace. Obstarání základních potřeb a postarat se o svou rodinu vlastní prací je důležitým zdrojem a determinantem důstojnosti každého člověka (Koldinská, Scheu, Štefko, 2017, s. 16).

6.1.1 Bydlení

Cílem v oblasti bydlení je krátkodobá stabilizace uprchlíků a ve střednědobém horizontu vytvoření vyšší nabídky v nájemním a dalších typech bydlení a související podpora, která zajistí dostatečné bydlení pro ukrajinské uprchlíky i další zranitelné části české populace.

1. Mobilizace okamžitých ubytovacích kapacit
2. Delegování odpovědnosti na kraje a nižší regionální jednotky pro vytváření krátkodobých kapacit.
3. Střednědobá a dlouhodobá opatření pro posílení nabídky
4. Finanční a sociální podpora v bydlení

Tato opatření jsou zaměřena na posílení infrastruktury a podpory v oblasti bydlení pro uprchlíky a zranitelné skupiny české populace, přičemž dbají na dodržení principů spravedlnosti a solidarity. (Charita diverzity, 2022)

V době sběru dat (březen–květen 2023) bydlelo 41 % uprchlíků v nájmech či podnájmech, 28 % v ubytovacích zařízeních, 17 % v samostatném bytovém bydlení poskytnutém zdarma či za příspěvek místními domácnostmi a 11 % ve společném

bydlení se solidárními domácnostmi. Popsaná situace vypovídá o stavu v době sběru dat a nereflexuje případné dopady změn v podpoře bydlení zavedených od 1. 7. 2023 v důsledku přijetí Lex Ukrajina V. 39 % uprchlíků bydlí stále ve stejném bydlení, v jakém byli, když poprvé přijeli. Pouze 20 % se stěhovalo již více než jednou (MVCR, 2023).

6.1.2 Vzdělávání

Cílem integrace uprchlíků do vzdělávacího systému je podpora zdravého vývoje dětí a mladistvých a jejich úspěšná integrace do české společnosti. Důležité je se zaměřit se na vzdělávací stupně od mateřských škol až po střední školy. Je klíčové aktivně pracovat sítěmi základních škol určených pro integraci, a to jak proaktivně, tak reaktivně v návaznosti na bydlení a mobilitu uprchlíků, aby se účinně předešlo segregaci (Charita diverzity, 2022). Knihovny mohou hrát klíčovou roli při informování veřejnosti o uprchlické krizi a šíření objektivních informací. Spolupráce s organizacemi zaměřenými na uprchlíky je klíčová. Mezinárodní asociace knihoven poskytují směrnice pro práci s uprchlíky, jako je dokument IFLA "Responding! Public Libraries and Refugees". Tento dokument nabízí různé aktivity pro děti i dospělé, zaměřené na vzdělávání a vzájemné poznávání. Příklady dobré praxe jsou uvedeny z evropských zemí jako Rakousko, Finsko, Francie, Německo, Švédsko a Velká Británie (Faltejsová, Jampílková, Nekolová, Sikorová, 2016).

6.1.3 Práce a ekonomika

Cílem integrace Ukrajinců a Ukrajinek na trh práce je efektivní využití jejich kvalifikací a schopností, včetně oblastí jako jsou pečovatelské profese, zdravotnictví nebo vzdělávání, a zároveň zabránění jejich vytlačování do nízkokvalifikovaných pozic a nejistých forem práce, což by mohlo mít negativní dopad na ekonomiku a společnost jako celek. Dochází k tlaku na mzdy a zaměstnanost v těchto oblastech, což může vyvolat odmítání migrace ze strany majoritní společnosti a posílení segregace. Je důležité, aby byly vytvořeny vhodné mechanismy, které umožní Ukrajincům a Ukrajinkám zapojit se do trhu práce na základě jejich schopností a kvalifikací, a to bez diskriminace nebo vytlačování do nekvalitních pracovních pozic. (Charita diverzity, 2022)

Z ekonomicky aktivní populace uprchlíků (mimo studenty, důchodce a rodiče v domácnosti) pracuje v Česku celkem 71 % lidí. Další 3 % pracují pouze dálkově v zahraničí a zbývající čtvrtina je nezaměstnaná. Drtivá většina nezaměstnaných si buď práci aktivně hledá (79 %), nebo nehledá, ale nabídky by zvážili (14 %). O práci stojí také většina matek v

domácnosti. Současně téměř polovina pracujících má zájem si najít jinou práci. Pokud jde o všechny uprchlíky starší 15 let, 55 % z nich pracuje, 19 % je nezaměstnaných, 12 % je na rodičovské nebo v domácnosti, 8 % jsou studenti a 6 % důchodci (MVCR, 2023).

Zákon č. 65/2022 Sb. o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invází vojsk Ruské federace a další zákony

Tento zákon upravuje několik klíčových aspektů souvisejících s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invází vojsk Ruské federace dne 24. února 2022 a také zapracovává příslušný předpis Evropské unie. Mezi hlavní předměty úpravy patří:

a) **Udělování dočasné ochrany:** Zákon stanovuje podmínky udělování dočasné ochrany cizincům, kteří uprchli z Ukrajiny v důsledku konfliktu, a to v souladu s rozhodnutím Rady Evropské unie. Jedná se o zavedení dočasné ochrany pro tyto osoby a stanovení podmínek pro její prodloužení.

b) **Poskytování ubytování a souvisejících služeb:** Zákon řeší otázky týkající se ubytování a dalších služeb pro osoby s udělenou dočasnou ochranou, což je důležitý aspekt zajištění základních potřeb těchto jedinců.

c) **Asistovaný dobrovolný návrat:** Zákon se zabývá otázkami souvisejícími s dobrovolným návratem osob do svých domovských zemí a poskytuje mechanismy pro asistovaný dobrovolný návrat.

d) **Poskytování zdravotních služeb:** Specifikuje zvláštní pravidla pro poskytování zdravotní péče pro uprchlíky a osoby s udělenou dočasnou ochranou, aby zajistil jejich zdravotní potřeby.

e) **Evidence ukrajinských vozidel:** Zavádí systém evidence vozidel se státní poznávací značkou Ukrajiny, což má pomoci s identifikací a správou těchto vozidel na území České republiky.

7 Bariéry integrace

V této době se čím dál častěji mluví nejen v českém ale i zahraničním prostředí o otázce přijímání uprchlíků. Z velké většiny výzkumů veřejného mínění vychází, že panuje velká obava české společnosti z neznámého, která s příchodem uprchlíků souvisí (Koldinská, Scheu, Štefko, 2017, s. 12).

Nízká integrace cizinců do společnosti a jejich oddělení od většiny přináší rizika. To je patrné z německých zkušeností. Existují dvě nebezpečí: Za prvé, imigranti, kteří se necítí součástí hostitelské země, mohou vytvářet prostředí pro extremismus a nenávisť vůči této zemi. Za druhé, když jsou cizinci odmítáni většinou společností a žijí ve svých uzavřených komunitách, to může zvyšovat popularitu pravicově extremistických hnutí (Gabal, 2004).

V dnešní globalizované době už není možné spoléhat pouze na pokrevní vazby jako základ pro jednotu společnosti v jednom státě. Česká společnost se stále více diverzifikuje v kultuře, jazyce a etnickém složení. Vedle tradic a etnických vazeb, které jsou stále důležité, musíme hledat nové společné hodnoty, které sdílíme s cizinci (Gabal, 2004).

7.1 Identifikace hlavních bariér

Dušan Drbohlav v rozhovoru pro rozhlas dvojku uvádí následující: Projevuje se to jak v informovanosti většiny české společnosti, tak i u ukrajinských uprchlíků, kteří často hledají informace bez úspěchu.

To ilustruje nedávný výzkum agentury PAQ Research Hlas Ukrajinců v Česku. Podle poslední zprávy se až pětina ukrajinských uprchlíků v Česku nedostala k lékaři, přestože mají přístup k veřejnému zdravotnímu pojištění. Narážejí na nedostatek informací, dlouhé čekací doby a problémy s jazykovou komunikací. "K tomu přidejme další problémy, jako je třeba digitalizace. Často se stává, že je obtížné získat humanitární dávky, protože není možné jednotlivce v systému identifikovat," dodává Drbohlav. V hlubší integraci ukrajinských uprchlíků do české společnosti brání velká nejistota a touha vrátit se zpět, avšak zároveň je jim momentálně tato možnost nedosažitelná (Paq Research, 2022).

Pro deník Echo24 Marie Jelínková uvedla, že pokud nedojde k zásadní změně přístupu k uprchlíkům, hrozí řada negativních dopadů. Může dojít k hromadné emigraci kvalifikovaných jednotlivců do zahraničí, kde mají lepší možnosti využít své dovednosti, což by mohlo vést k nárůstu šedé ekonomiky. Tím, že nedostanou potřebnou ochranu a podporu, jsou lidé, kteří uprchli před nebezpečím, odsouzeni k životu v bídě, což se týká zejména matky s dětmi. Tato situace také brání v budování infrastruktury, která by mohla být klíčová pro řešení budoucích výzev spojených s migrací (Dobiášovský, 2023).

7.1.1 Diskriminace a xenofobie

Diskriminace a xenofobie představují významné bariéry pro úspěšnou integraci ukrajinských uprchlíků do České republiky. Tyto negativní postoje nejen omezují přístup k základním službám a zaměstnání, ale také ohrožují duševní zdraví uprchlíků a destabilizují sociální kohesi v hostitelské společnosti. Porozumění těmto jevům je klíčové pro navrhování opatření, která podporují inkluzivní integraci a přispívají k budování respektu a solidarity mezi různými skupinami obyvatelstva.

Diskriminace znamená rozlišování, vylučování nebo znevýhodňování lidí. Nejčastěji se používá k označení nespravedlivého jednání lidí na základě jejich příslušnosti k určité skupině, aniž by brali v úvahu jejich skutečné schopnosti. Diskriminace může narušovat sebevědomí jednotlivců i celých skupin. Také zvyšuje náklady na integraci imigrantů pro hostitelskou společnost a omezuje jejich přínosy (například duševní, pracovní nebo kulturní). Diskriminace se obvykle vyskytuje na začátku pobytu imigrantů v nové zemi a postupně mizí, jak se imigranti naučí jazyk hostitelské země. Jazyková integrace je účinným způsobem, jak překonat diskriminaci (Schebelle, Horáková, 2012).

Právní definice xenofobie neexistuje a je spíše vnímána jako subjektivní pocit. Xenofobie je často chápána jako strach z cizinců. V dnešní době se termín běžně používá k popisu nenávisti nebo nepřátelského postoje vůči lidem z jiných zemí, jako jsou přistěhovalci, azylanti nebo zahraniční pracovníci. Xenofobie často vychází z nedostatku znalostí o jiných kulturách a tradicích a může se projevovat jako opovrhování nebo nedostatek respektu k původu, zvyklostem nebo jiným aspektům jiných skupin lidí či národů (Egert, 2015).

7.2 Sociální vyloučení

Sociální začleňování je v právním systému České republiky (zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů) definováno jako proces, jehož cílem je zajistit, aby osoby ohrožené sociálním vyloučením nebo již sociálně vyloučené získaly příležitosti a možnosti umožňující jim plné začlenění do ekonomického, sociálního a kulturního života společnosti a žily způsobem, který je v rámci společnosti považován za normální. Sociálním vyloučením podle výše uvedeného zákona se rozumí situace, kdy je jedinec vyčleněn ze běžného společenského života a není schopen se do něj zapojit kvůli nepříznivé sociální situaci (MPSV, 2022).

Dle Mertla 2023 jsou dvě pojetí sociální exkluze:

- První se týká exkluze z trhu práce
- Druhá se vztahuje k exkluzi sociálního statusu a občanství

Participace na trhu práce je podmínkou pro úspěšný proces inkluze a integrace. V druhém přístupu k sociálnímu vyloučení hraje klíčovou roli způsob přístupu a uplatňování občanských práv, která slouží jako záruka pro určitou životní úroveň (Mertl, 2023, s. 137).

Aktivní účast na životě společnosti je podmíněna řadou aktivit, zejména přístupem k základním zdrojům, jako jsou zaměstnání, bydlení, sociální ochrana, zdravotní péče a vzdělání. Pokud tyto předpoklady nejsou splněny a občan nemá přístup k těmto zdrojům, dochází k oslabení jeho integračních mechanismů v rámci dané společnosti (Mertl, 2023, s. 137, 138).

8 Výsledky integrace

Dle studie PAQ Research 2023 sedm z deseti Ukrajinců, kteří přišli do Česka po roce 2022 žije pod hranicí příjmové chudoby, přestože dvě třetiny příchozích nad 17 let mají zaměstnání. Z této skupiny pracovníků si dvě třetiny nevydělají ani 150 korun čistého na hodinu, a téměř tři pětiny z nich pracují na pozicích pod svou kvalifikací. Tato situace postihuje zejména rodiny s dětmi a seniory, kteří jsou nejvíce ohroženi.

Výsledky první studie Paq Research provedené po začátku války na Ukrajině potvrdily mnohé z předpovědí a varování. Zjistilo se, že v Česku zůstává až 2/3 uprchlíků, kteří sem dorazili, což odpovídá trendu uprchlických vln posledních dvou desetiletí. Mnoho z nich pracuje, ale často ve stavu nekvalifikovaných a nejistých pracovních pozic. Výuka češtiny je limitována, což brzdí rozvoj jazykových dovedností u dětí i dospělých. Nedostatečný systém relokace způsobil přetížení některých měst a regionů. Školství se potýká s omezenou účastí a kapacitami zejména v mateřských a středních školách. Nedostatek dostupného bydlení, zejména kvůli nedostatečné nabídce nájmu a nedostatku rekonstruovaných obecních bytů, brání přesunu Ukrajinců z ubytoven do vlastních bytů.

V některých oblastech byla úspěšně implementována doporučení odborníků. Díky opatřením ze strany státu a úsilí neziskových organizací, obcí a dobrovolníků se podařilo zmírnit některé hrozby.

Zvýšení podpory bydlení pro místní domácnosti vedlo k navýšení ubytovacích kapacit, což přineslo pomoc až 40 % Ukrajincům. Byly využity kapacity hotelů a ubytoven. Situace v oblasti bydlení v roce 2022 lépe odpovídala pozitivním scénářům představeným v úvodní studii.

Převážně se uprchlíci začali vzdělávat v českých třídách, ačkoli na začátku byl plán vytvořit ukrajinské školy. Podpora v oblasti bydlení a poskytování humanitárních dávek přispěly k redukci extrémní chudoby (Kavanová, Prokop, Daurte, Kunc, Levínský, Ostrý, Škvrňák, 2023). Většina uprchlíků je aktivní na trhu práce díky novým možnostem zaměstnání (i když často na pozicích, které neodpovídají jejich kvalifikaci). Většina Čechů pozitivně vnímá snahu Ukrajinců o začlenění a adaptaci v Česku. Tato podpora je významná, zejména od léta 2022, kdy se stabilizovala po původním nadšení a již neklesá (Kavanová, Prokop, Daurte, Kunc, Levínský, Ostrý, Škvrňák, 2023).

Ukrajinských dětí chodí do školek pouze dvě třetiny, zato českých dětí dochází do školky devět z deseti. Předškolní péče výrazně souvisí s tím, jestli rodiče mohou najít práci (Paq Research, 2023).

Využívání služeb

Služby zdarma na podporu integrace využila polovina uprchlíků, nejčastěji šlo o bezplatné kurzy češtiny (20 %). Pomoc při hledání práce, lékaře nebo s administrativou využily jednotky procent lidí. Lékaře zatím v Česku navštívily dvě třetiny lidí; pouze 9 % uprchlíků tvrdí, že lékaře nenavštívili, ač potřebovali. Informace o dočasné ochraně získávali uprchlíci především na oficiálních stránkách úřadů a na sociálních sítích. Oproti tomu od neziskových organizací a KACPU (Krajská asistenční centra pomoci Ukrajině) získalo informace jen 11–12 % lidí. O pomoc si uprchlíci nejčastěji říkají samotným úřadům (19 %) a také svým zaměstnavatelům (18 %). (MVCR, 2023)

Pomoc válečným uprchlíkům na území České republiky je multidimenzionálním procesem, který zahrnuje širokou škálu aktivit a opatření. Tato pomoc je poskytována prostřednictvím podpory obcí, měst a organizací, které se specializují na práci s uprchlíky. Jedním z klíčových prvků této pomoci je podpora komunitních aktivit a adaptace, které pomáhají uprchlíkům integrovat se do nového prostředí a získat nezbytné dovednosti pro úspěšný život v nové zemi.

Další důležitou složkou je sociální práce a poradenství, které umožňuje uprchlíkům získat nezbytné informace a podporu v obtížných situacích. Humanitární pomoc je rovněž klíčovým prvkem, zahrnujícím poskytování základních potřeb, jako jsou potraviny, ošacení a ubytování.

V rámci pomoci uprchlíkům je také kladen důraz na podporu vzdělávání, která zahrnuje poskytování informací o školním systému, podporu při zápisu dětí do mateřských školek a škol a zajištění speciálních vzdělávacích programů pro uprchlíky.

Analýzy a podpora rozhodování založeného na důkazech jsou také nedílnou součástí pomoci, která umožňuje efektivní a účinné plánování a realizaci podpůrných opatření.

Přímá pomoc poskytovaná válečným uprchlíkům z Ukrajiny zahrnuje řadu konkrétních opatření, jako je pomoc s vyřizováním nezbytných dokumentů, orientace v systému, získání humanitárních dávek a potravinové pomoci, hledání bydlení a práce, zapsání dětí do škol a mateřských škol, zajištění lékařské péče a tlumočení. Kromě toho jsou poskytovány také služby psychologické podpory a pomoc při překonávání situací vykořisťování.

Další formy pomoci zahrnují poskytování přechodného ubytování pro mladistvé a mladé dospělé bez doprovodu nejbližší rodiny, přípravu na přijímací zkoušky na střední školu a stipendijní programy, které umožňují uprchlíkům získat potřebné dovednosti pro budoucí úspěšnou integraci do společnosti. Tento komplexní přístup k pomoci uprchlíkům je nezbytný pro podporu jejich adaptace a úspěšného začlenění do české společnosti (Člověk v tísni, b.d.).

9 Analýza potřebnosti projektu

Analýza potřebnosti probíhala různými způsoby. Sběrem dat online dále rozhovorem s pracovníci Amerického centra v Ostravě a dále dotazníkem který byl cílený přímo pro cílovou skupinu uprchlíků z Ukrajiny a také informacemi zaznamenanými po návštěvě ukrajinských žen, s kterými jsme na škole Caritas měli přednášku.

Mé dotazníkové šetření proběhlo v Americkém centru v Ostravě, které je součástí městské knihovny. Toto centrum aktivně podporuje Ukrajince již od začátku konfliktu na Ukrajině. Mezi jejich aktivity patří například kurzy češtiny, lekce cvičení na gymnastických míčích pro děti nebo kreativní workshopy pro děti. Dotazník byl distribuován mezi pravidelné i nepravidelné návštěvníky Amerického centra.

Z mého dotazníku vyplývá, že neexistují jednotné informace, které by jednoznačně ukazovaly na to, co Ukrajinci potřebují pro svou integraci. Často se objevují odpovědi typu "nevím, kam mám jít, kde mi poradí", "chybí mi jazykové kurzy", "potřebuji poradit s něčím", "integrační aktivity pro děti" a "kulturní centra". Z tohoto plyne, že jedním z problémů je, že Ukrajinci nevědí, kam se obrátit.

Kromě toho jsou zde také konkrétní potřeby, které Ukrajinci vyjádřili. Rádi by měli koutek knih v ukrajinštině, protože je nelze koupit v obchodech, a možnost výměny ukrajinských knih. Potřebují také kurzy českého jazyka, konverzační klub v češtině pro ukrajinské občany a konzultace s psychologem kvůli ztrátě a náročností spojeným s válkou a ztrátou blízkých. Dále žádají pomoc v oblasti medicíny, sociálních programů a právních služeb. Navrhují otevření jazykových a adaptačních kurzů v menších městech nebo online, a zaznamenává se zájem o kurzy českého jazyka, rekvalifikační kurzy a kurzy pro nové profese.

Někteří Ukrajinci hledají kurzy češtiny pro děti, doučování dle školního vzdělávacího programu a výuku o české kultuře a historii. Tyto konkrétní potřeby by mohlo integrační centrum adresovat a poskytovat odpovídající služby.

Výzkum provedený v roce 2024 společností Paq Research zdůraznil potřebu intenzivnějšího zaměření na integraci, přičemž identifikoval několik klíčových oblastí potřeb. Je nutné podotknout, že údaje společnosti Paq Research se zaměřují jen na Ukrajince, které utekli před válkou po roce 2022.

Ve školním prostředí byla pozorována pozitivní integrace, zejména v oblasti docházky dětí do škol. Nicméně analýza ukázala výzvy v oblasti výuky českého jazyka, kde došlo k poklesu počtu dětí, které se učí v českém jazyce. Pouze 40 % dětí ve věku 6–17 let se věnuje výuce českého jazyka ve školním prostředí, což představuje výrazný pokles oproti předchozímu školnímu roku. Z tohoto důvodu je zřejmá potřeba posílení podpory v této oblasti, zejména v raném věku, kde se pouze 8 % dětí ve věku 15–17 let vyjadřuje plyně v českém jazyce.

V pracovní sféře byly zjištěny podobné výzvy. Více než dvě třetiny pracujících v České republice pracují pod svou kvalifikací a 40 % uvádí nedostatek právní nebo sociální ochrany.

Navíc je zaznamenáno, že třetina pracujících musí vykonávat více než jednu práci pro zajištění obživy, a že více než polovina pracujících vydělává méně než 150 Kč čistého na hodinu.

Pokud jde o sociální podporu, výzkum naznačuje nedostatečnou účinnost v boji proti příjmové chudobě. Systém přiznávání humanitárních dávek může dokonce podněcovat zatajování příjmů z legální práce a zvýšení práce v šedé ekonomice.

V oblasti sociální integrace dětí a dospělých jsou zjištěny další výzvy. Zatímco polovina ukrajinských dětí je dobře začleněna do českých kolektivů, pouze 41 % dospělých se pravidelně věnuje volnočasovým aktivitám. Kromě toho pouze třetina uprchlíků tráví volný čas s českými přáteli nebo známými, což naznačuje možné problémy s integrací do české společnosti.

Zároveň se výzkum zaměřil na otázku diskriminace a agresivního chování vůči uprchlíkům. Zjištění ukazují, že významná část uprchlíků se setkala s diskriminací a verbálními útoky, což naznačuje další aspekt integrace, který vyžaduje pozornost.

Celkově lze konstatovat, že výsledky výzkumu podporují potřebu trvalého a důkladného úsilí o podporu integrace v různých sférách života, aby se zajistila úspěšná integrace a začlenění cizinců do české společnosti.

Dále Paq Research identifikuje potřeby a výzvy spojené s integrací cizinců do české společnosti. Zejména je nutné zdůraznit potřebu podpory účasti dětí i dospělých ve volnočasových aktivitách, která má klíčový vliv na integraci do českých kolektivů a rozvoj jazykových dovedností. K tomu je třeba zajistit finanční mechanismy umožňující přístup k těmto aktivitám i dětem z domácností žijících v příjmové chudobě, a to jak ukrajinským, tak českým.

Navrhovaná opatření zahrnují finanční podporu institucí a organizací poskytujících volnočasové aktivity, jako jsou střediska volného času, školy a neziskové organizace. Důležitým prvkem je také aktivní vyhledávání a komplexní podpora ohrožených mladých lidí z Ukrajiny, zejména těch, kteří jsou bez doprovodu příbuzného a neabsolvuji českou školu. To zahrnuje posílení poradenství, vzdělávání, jazykového rozvoje a psychosociální podpory, zejména v ohrožených a vyloučených lokalitách.

Napříč opatřeními je také důležité budování kapacit v oblasti péče o duševní zdraví pro ukrajinské uprchlíky i české občany, s důrazem na dostupnost psychologické péče pro uprchlíky a na uznávání kvalifikací v oboru psychiatrie a psychologie, aby bylo možné efektivně využít jejich odborné znalosti. Tato opatření jsou klíčová pro zajištění úspěšné integrace cizinců do české společnosti a pro zlepšení jejich životních podmínek v novém prostředí (Paq Research, 2024)

9.1 Základní informace o cílové skupině

Analýza potřebnosti projektu zaměřeného na podporu integrace Ukrajinců v Česku, konkrétně ve městě Ostrava, kde žije přibližně 7724 Ukrajinců, vyžaduje detailní zkoumání situace

Ukrajinců a identifikaci klíčových oblastí, ve kterých je třeba poskytnout pomoc či podpořit. Tyto základní informace jsou obecné ovšem se dají vztáhnout na Ukrajince žijící v Ostravě. Ukrajinci v Česku čelí významným ekonomickým a sociálním obtížím, přičemž sedm z deseti žije pod hranicí příjmové chudoby, a to i přes to, že dvě třetiny z nich mají zaměstnání. Specifické skupiny Ukrajinců, jako jsou rodiny s dětmi a senioři, jsou nejvíce ohroženy. Přestože explicitní údaj o předpokládané velikosti cílové skupiny chybí, z informací vyplývá, že podpora integrace Ukrajinců je klíčová pro většinu uprchlíků v Česku. Zlepšení sociálního začleňování a ekonomické situace Ukrajinců v Česku přináší přímý prospěch z klíčových aktivit projektu. To zahrnuje zvýšení šancí Ukrajinců na práci a zlepšení jejich životních podmínek. Nepřímý užitek z realizace projektu spočívá v snížení tlaku na sociální služby a veřejné zdroje, zvýšení diverzity a sociální stability v Česku a prevenci šedé ekonomiky. Analýza zahrnuje údaje o počtu Ukrajinců v Česku, zaměstnanosti Ukrajinců nad 17 let a informace o sociálně znevýhodněných skupinách, jako jsou rodiny s dětmi a senioři, kteří jsou nejvíce ohroženi. Podpora integrace Ukrajinců v Česku vyžaduje komplexní přístup, který bude adresovat jejich základní potřeby v oblasti bydlení, zaměstnanosti, vzdělání, zdravotnictví a sociální integrace. Projekt by měl zahrnovat multidimenzionální podporu, která jim umožní úspěšně se začlenit do české společnosti a získat nezbytné dovednosti pro budoucí úspěch. Důležitou součástí tohoto projektu bude také aktivní spolupráce s různými stakeholdery, včetně neziskových organizací, místních úřadů, zaměstnavatelů a dobrovolníků, aby byla zajištěna efektivní implementace a udržitelnost poskytované pomoci. Na konci roku 2023 na území ČR pobývalo celkem 574 447 osob z Ukrajiny.

Mým hlavním cílem jsou Ukrajinci, kteří se dělí na dvě skupiny uprchlíků: ti, kteří jsou v České republice již delší dobu a přišli před zahájením invaze na Ukrajinu před rokem 2022, a druhá skupina, tj. ti, kteří sem přišli v důsledku konfliktu mezi Ukrajinou a Ruskem po začátku války v roce 2022. Můj projekt se soustředí na dlouhodobou integraci, s důrazem na skupinu uprchlíků, kteří jsou v Česku delší dobu. Z analýzy potřeb a zjištění dobré praxe vyplývá, že tyto uprchlíci často nedostávají potřebnou pozornost a pomoc, ačkoli ji stále potřebují k úspěšné integraci do české společnosti. Stále přetrvává potřeba poradenství, či integračních aktivit pro různé věkové skupiny

9.2 Přímý a nepřímý užitek z realizace projektu

Uživatelé – Ukrajinci:

Ukrajinci tvoří primární cílovou skupinu projektu. Pro ně je "Ukrajinský koutek" navržen jako místo poskytující podporu a pomoc při adaptaci a integraci do nového prostředí. Přímý

užitek spočívá v možnosti získat individuální podporu a poradenství od kvalifikovaného sociálního pracovníka, který jim může pomoci s řešením praktických otázek týkajících se zaměstnání, vzdělání, bydlení a dalších životních oblastí. Dále mohou využívat terapeutické služby a psychosociální podporu pro zvládání emocionálních nároků spojených s migračním procesem. "Ukrajinský koutek" také nabízí prostor pro jazykovou a kulturní integraci, kde mohou účastníci rozvíjet své jazykové dovednosti a seznámit se s českou kulturou a tradicemi. Pro ty, kteří hledají práci nebo zvažují podnikání, projekt může poskytnout podporu a poradenství v oblasti právních otázek a integrace na trh práce. Velikost této skupiny je těžko odhadnutelná. Týdně americké centrum navštěvuje přibližně 20 Ukrajinců. Při aktivitách, které centrum či samotní Ukrajinci organizují jsou již počty větší a dost často se mění.

Zaměstnanci a dobrovolníci:

Zaměstnanci a dobrovolníci, kteří budou zapojeni do provozu "Ukrajinského koutku", získají přímý užitek v podobě možnosti aktivního zapojení do sociální činnosti a práce na projektech sociální integrace. Pracovníci budou mít příležitost rozvíjet své dovednosti a zkušenosti v oblasti sociální práce, interkulturní komunikace a mezilidských vztahů. Tato práce jim může přinést osobní naplnění a pocit přínosu pro komunitu, což může pozitivně ovlivnit jejich osobní a profesní rozvoj. Všichni zaměstnanci knihovny a Amerického centra mají možnost zapojit se do projektu. Z mého rozhovoru s vedoucí pracovnící Amerického centra vyplynulo, že se již při předešlých aktivitách a projektech spojených s Ukrajinci byli i ostatní zaměstnanci velmi nápomocní.

Návštěvníci knihovny a Amerického centra:

Návštěvníci knihovny a Amerického centra tvoří nepřímou cílovou skupinu projektu. Pro ně "Ukrajinský koutek" přináší nepřímý užitek v podobě zvýšené dostupnosti kulturních a vzdělávacích aktivit. Projekt poskytuje možnost setkání s novými kulturami a lidmi, což podporuje interkulturní dialog a porozumění. Díky rozšíření nabídky služeb a aktivit "Ukrajinského koutku" se zvyšuje atraktivita knihovny a Amerického centra jako míst setkávání a kulturního vyžití, což může přispět k posílení jejich role jako center komunitního rozvoje a integrace.

Knihovna Ostrava:

Pro Knihovnu Ostrava přináší projekt "Ukrajinský koutek" nepřímý užitek v podobě posílení její role jako centra komunitního rozvoje a integrace. Spolupráce s tímto projektem umožňuje knihovně rozšířit svou nabídku služeb a aktivit pro širokou veřejnost, což může vést k zvýšenému zájmu o její činnost a posílení její společenské relevance. Díky "Ukrajinskému koutku" bude knihovna schopna lépe reagovat na potřeby své komunity a poskytnout prostředí pro interkulturní dialog a vzájemné porozumění mezi různými skupinami obyvatel. Tímto způsobem projekt přispívá nejen k integraci, ale také k posílení sociální soudržnosti v místní komunitě.

Školní instituce:

Školní instituce, jako jsou základní a střední školy, mohou mít nepřímý užitek z projektu "Ukrajinský koutek" prostřednictvím možnosti spolupráce na vzdělávacích projektech a aktivitách. Projekt může nabídnout možnosti pro organizační návštěvy školních skupin nebo spolupráci na interkulturních workshopech a prezentacích, což může přispět k rozvoji mezikulturního porozumění a respektu mezi studenty. Školy často se zapojují do různých programů a projektů, které knihovny pořádají. Je to možnost, jak propojit žáky s Ukrajinci a celkově cizinci, díky tomu se může zlepšit vztah mezi mladými lidmi a menšinami, které v České republice žijí.

Místní podnikatelé a zaměstnavatelé:

Místní podnikatelé a zaměstnavatelé mohou mít užitek z projektu "Ukrajinský koutek" prostřednictvím možnosti spolupráce a partnerství. Navíc poskytované služby projektu, zejména pracovní poradenství a podpora pro podnikání, mohou pomoci místním podnikatelům nalézt vhodné zaměstnance mezi Ukrajinci a získat cenné informace pro rozvoj jejich podniků. Tímto způsobem projekt nejenže přispívá k integraci Ukrajinců do společnosti, ale také podporuje podnikání a zaměstnanost v regionu, což má pozitivní dopad na celou komunitu.

Tabulka 1 Subjekty zapojené do projektu

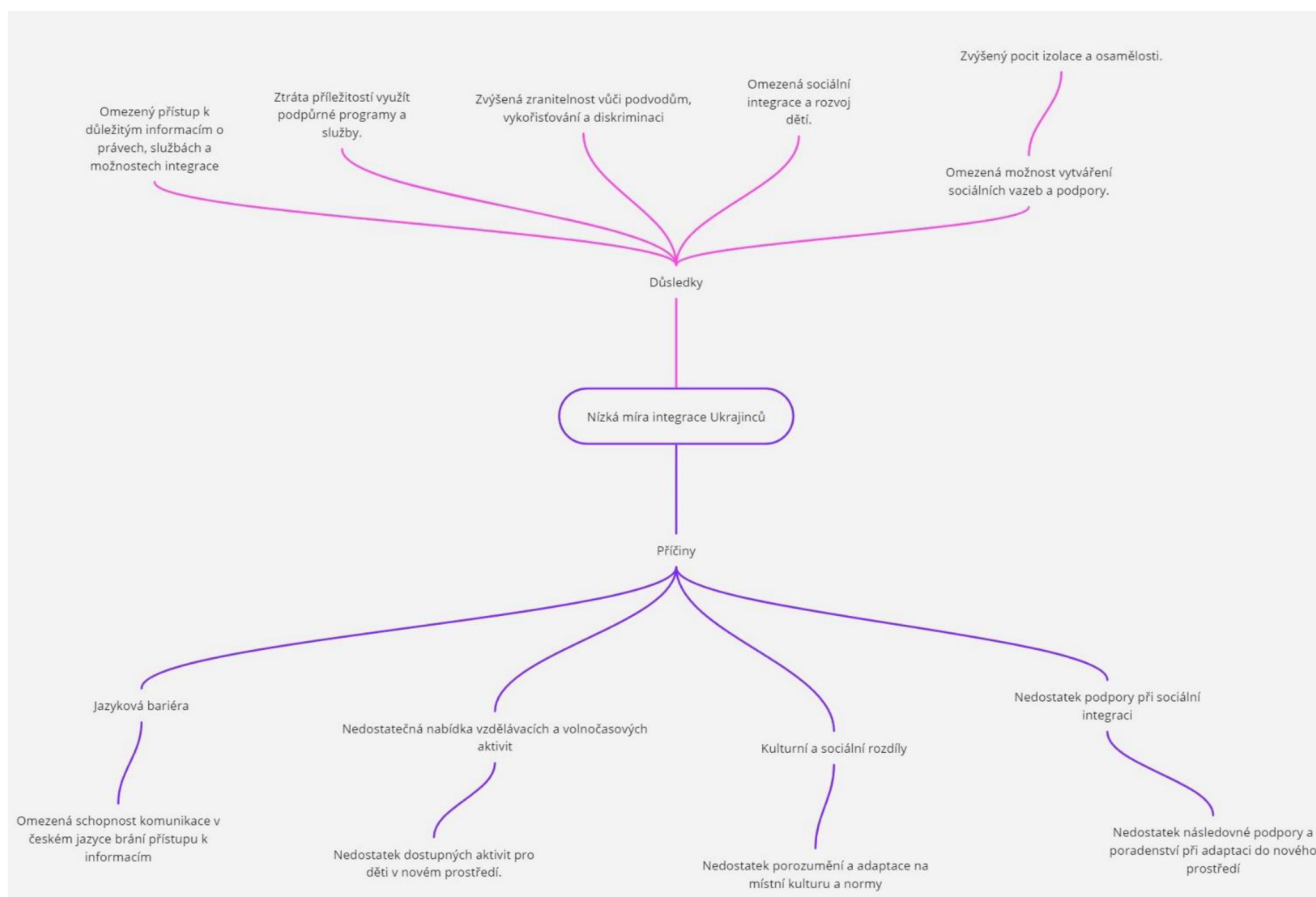
Cílová skupina	Přímý/nepřímý užitek	Počet lidí	Prospěch z realizace projektu
Uživatelé – Ukrajinci	Přímá cílová skupina	Dle zájmu	Získání individuální podpory
Zaměstnanci a dobrovolníci	Přímá cílová skupina	Min. 5	Aktivní zapojení do sociální činnosti a práce na projektech sociální integrace
Návštěvníci knihovny a Amerického centra	Nepřímá cílová skupina	Dle návštěvnosti	Možnost setkání s novými kulturami a lidmi, což podporuje interkulturní dialog a porozumění
Knihovna Ostrava	Nepřímá cílová skupina	Dle návštěvnosti	Umožňuje knihovně rozšířit svou nabídku služeb a aktivit pro širokou veřejnost
Školní instituce	Nepřímá cílová skupina	Min. 6 základních	Rozvoj mezikulturního

		škol v okolí Amerického centra	porozumění a respektu mezi studenty
Místní podnikatelé a zaměstnavatelé	Nepřímá cílová skupina		Mohou nalézt vhodné zaměstnance mezi Ukrajinci

Zdroj: Vlastní tvorba

9.3 Strom důsledků a příčin

Obrázek 2 Strom příčin a problémů

Zdroj: Vlastní tvorba

9.4 Příklady řešení dané problematiky

V České republice i v zahraničí existují různé projekty a činnosti zaměřené na podporu integrace uprchlíků. Patří zde například programy vzdělávání v českých školách, kurzy češtiny pro dospělé, podpora hledání zaměstnání, poskytování sociálních služeb a poradenství, a také

projekty zaměřené na podporu bydlení a zlepšení životních podmínek. Bohužel jsem nikde nenašla přímo projekt, který by se věnoval uprchlíkům, kteří již delší dobu jsou v České republice a poskytují komplexní službu a poskytoval aspoň podobnou službu.

Nadace Lenky a Romana Šmidberských

Dětský koutek pro ukrajinské děti

DĚTSKÝ KOUTEK poskytuje bezpečné útočiště pro 30 matek s dětmi uprchlíky před válkou. Tento prostor je vybavený nábytkem, televizí a dalším vybavením, ale nabízí mnohem více než pouhé fyzické zázemí. Díky spolupráci s Dětským domovem Pardubice se stal místem plných her a fantazie, kde děti mohou rozvíjet svou kreativitu a zapomenout na stresující okolnosti kolem nich. V tomto koutku se děti mohou věnovat různým aktivitám, jako jsou hry, malování, skládání puzzle nebo sledování oblíbených filmů. Kromě toho se zde konají různé workshopy a akce, které pomáhají dětem rozvíjet dovednosti a navazovat nové přátelství. Služba dětského koutku není pouze prostor, kde děti mohou strávit čas – je to také komunitní centrum, které poskytuje podporu a solidaritu rodinám v nesnázích

Sdružení pro integraci a migraci

Sociální poradenství

Sdružení poskytuje poradenství v těchto oblastech:

1. **Zaměstnání:** Pomáháme s orientací na trhu práce, hledáním, získáním a udržením pracovního místa. Nabízíme asistenci při psaní životopisu a informace o právech a povinnostech v ČR včetně práv a povinností cizinců.
2. **Bydlení:** Poskytujeme pomoc při orientaci na trhu bydlení, informace o právech a povinnostech nájemníků a rizicích spojených s bydlením v nájmu. Informujeme také o možnostech nouzového sociálního bydlení v rámci sociálních služeb v ČR.
3. **Zdravotního pojištění, sociálního zabezpečení, důchodů a sociálních dávek:** Poskytujeme informace a poradenství v těchto oblastech.
4. **Vzdělávání:** Podporujeme přístup ke vzdělání a informujeme o možnostech dalšího vzdělávání.
5. **Rodinný život a péče o děti:** Poskytujeme poradenství a podporu v otázkách týkajících se rodinného života a péče o děti.

(Sdružení pro integraci a migraci, 2024)

USA – New Hanover County Public Library

V mnoha knihovnách po celém USA nyní pracují sociální pracovníci, což je vítaný trend. Myšlenka sociálních pracovníků v knihovnách se rychle stává předmětem zájmu a diskuzí mezi knihovníky. V některých knihovnách se sociální pracovníci stali nedílnou součástí pracovního týmu a jejich přítomnost je vnímána jako velká přidaná hodnota. Sociální pracovníci poskytují služby, které knihovníci nemohou. Pomáhají čtenářům s otázkami, jako je získání zdravotního

pojištění, vysvětlení dopisů o rušení dávek nebo zpřístupnění potravinových poukázek. Jejich podpora je velmi ceněná a přináší konkrétní a individuální pomoc uživatelům knihoven, což je něco, co knihovníci sami nemohou poskytnout (LaCretia Keith, 2023).

9.5 Analýza stakeholderů

Stakeholderi zahrnují různé subjekty zapojené do problematiky integrace Ukrajinců, včetně vládních institucí, neziskových organizací, obcí, zaměstnavatelů, škol a dalších poskytovatelů sociálních služeb. Každý z těchto subjektů má svou roli v podpoře integrace a je důležitým partnerem při realizaci projektu.

1. Město Ostrava: Město, ve kterém se nachází plánované centrum integrace, může být klíčovým partnerem. Město je také zřizovatelem knihovny města Ostravy, má potenciál poskytnout podporu a zázemí pro provoz projektu.
2. Ostravská knihovna – Americké centrum: Tento subjekt poskytne prostor pro centrum integrace a může se stát partnerem při organizaci akcí a programů zaměřených na integraci. Americké centrum pořádá různé akce, workshopy a aktivity nejen pro Ukrajince ale pro širokou veřejnost.
3. Neziskové organizace zaměřené na pomoc uprchlíkům: Místní neziskové organizace mají klíčovou roli v poskytování služeb, poradenství a podpory uprchlíkům. Jednou z těchto organizací je krajské asistenční centrum pomoci Ukrajině, které poskytuje nezbytnou administrativní pomoc a podporu. Zde se nacházejí zástupci odboru migrační a azylové politiky, zdravotních pojišťoven, služby cizinecké policie, správy uprchlických zařízení a tlumočníci, kteří jsou připraveni poskytnout pomoc Ukrajincům v jejich procesu začleňování.
4. Úřad práce: Úřad práce může poskytnout podporu v oblasti sociálních služeb, administrativy a mohou být partnerem při pomoci Ukrajincům. Úřad práce může pomoci s hledáním zaměstnání, s nalezením a zařazením do kurzu českého jazyka nebo při rekvalifikaci na jinou profesi.
5. Místní podniky a zaměstnavatelé: Místní podniky mohou nabídnout pracovní příležitosti pro uprchlíky a podporovat integraci prostřednictvím zaměstnávání.
6. Místní komunita: Zapojení místní komunity je klíčové pro úspěch projektu. Místní obyvatelé mohou poskytnout dobrovolnickou práci, materiální podporu a pomoc při integraci Ukrajinců.
7. Vzdělávací instituce: Místní školy, univerzity a instituce poskytující vzdělání mohou nabídnout kurzy českého jazyka a další vzdělávací příležitosti pro Ukrajince. Školy se také zapojují do akcí, které americké centrum nabízí. Také často navštěvují knihovnu a je zde možnost zapojení studentů do pomoci Ukrajincům.

9.6 Závěr analýzy potřeby

Integrace uprchlíků z Ukrajiny do české společnosti představuje komplexní výzvu, která vyžaduje multidimenzionální přístup a podporu v několika klíčových oblastech života. Projekt "Ukrajinský koutek" se zaměřuje na poskytování individuální podpory a poradenství, terapeutických služeb a psychosociální podpory, aby pomohl Ukrajincům překonat praktické obtíže a emocionální nároky migračního procesu.

Vzdělání a zaměstnanost jsou klíčovými oblastmi, kde je nezbytná podpora. To zahrnuje kurzy češtiny, pracovní poradenství a podporu pro podnikání, která může pomoci uprchlíkům získat potřebné dovednosti a přístup ke stabilnímu zaměstnání.

Je důležité si uvědomit, že Ukrajinci mají rozmanité potřeby, a proto je nezbytné přistupovat k jejich integraci komplexně a respektovat jejich individuální situace. Projekt "Ukrajinský koutek" nabízí prostředí pro individuální podporu a rozvoj dovedností, a to i prostřednictvím spolupráce s různými subjekty, jako jsou knihovny, školy, podnikatelé a neziskové organizace.

Integrace Ukrajinců do české společnosti je dlouhodobý proces, který vyžaduje trvalé úsilí a angažovanost ze strany všech zúčastněných stran. Společným úsilím můžeme vytvořit prostředí, ve kterém se Ukrajinci budou cítit vítáni a budou moci úspěšně přispívat k rozvoji české společnosti.

10 Logframe projektu

Tabulka 2 Log frame

	Přínosy	Obecně ověřitelné ukazatele:	Zdroje informací k ověření (způsob ověření)	
Záměr	Vytvoření prostoru pro podporu integrace ukrajinské komunity v Ostravě prostřednictvím zřízení koutku v Americkém centru, poskytujícího sociální a terapeutické služby, poradenství v oblasti práce a rodinných záležitostí, a programy pro děti.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zřízení koutku pro ukrajinskou komunitu v Americkém centru do konce roku. 2. Zajištění přítomnosti sociálního pracovníka ve stanovených pracovních hodinách. 	Evidence docházky sociálního pracovníka a jeho pracovního nasazení.	
Cíl	Navrhnout program podpory pro ukrajinskou komunitu v Ostravě, který zlepší přístup k informacím, službám a současně vytvoří prostředí podporující komunitní propojení a aktivní zapojení při procesu integrace do místního prostředí.	Zvýšení počtu Ukrajinců, kteří využívají poskytované služby	<ol style="list-style-type: none"> 1. Evidence registrací a docházky do koutku. 2. Pravidelné průzkumy a rozhovory s členy ukrajinské komunity. 	Existence potřeby integrace ukrajinské komunity v Ostravě Dostatečná informovanost ukrajinské komunity o poskytovaných službách
Výstupy projektu:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Posílení personálního zázemí a organizační 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sociální pracovník včetně 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Záznamy účasti na školeních a vyhodnocení 	Dostatečné zdroje pro

	<p>struktury pro podporu integrace</p> <p>2. Posílení podpory a služeb pro integraci ukrajinské komunity</p> <p>3. Zlepšení dostupnosti informací a rozšíření spolupráce pro podporu integrace</p>	<p>odborných rolí, školení,</p> <p>2. Pravidelnost a efektivita pracovních schůzek týmu.</p> <p>3. Kompletní vytvoření informačních materiálů</p> <p>4. Pravidelnost a kvalita komunikace s partnerskými institucemi.</p>	<p>jejich efektivitu.</p> <p>2. Dotazníky a zpětná vazba od uživatelů informačních materiálů.</p>	<p>poskytování služeb</p> <p>Otevřenost partnerských institucí ke spolupráci</p>
Klíčové aktivity:	<p>a) Zaměstnání sociálního pracovníka</p> <p>b) Školení sociálního pracovníka, pracovníků Amerického centra</p> <p>c) Informační materiál pro uživatele služby</p> <p>d) Propojení služby s dalšími institucemi</p> <p>e) Programy pro děti a hlídání</p> <p>f) Poradenství pro uživatele služby</p> <p>g) Evaluace</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Dokončení náboru a ukončení školení sociálního pracovníka • Počet vyrobených informačních materiálů • Pravidelnost a kvalita komunikace s partnerskými institucemi • Počet dětí účastnících se programů v průběhu měsíce • Počet konzultací poskytnutých v průběhu měsíce • Evaluace po ukončení roku 	<p>Časový rámec aktivit:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 12/2024 2. 12/2024-1/2025 3. 1/2025 4. 2/2025 5. 2/2025 až ukončení projektu 6. 2/2025 až ukončení projektu 7. 12/2025 	<p>Znalost potřeb a preferencí cílové skupiny</p> <p>Existence potenciálních partnerů s podobnými cíli a hodnotami</p> <p>Existence potřeby těchto programů v cílové komunitě</p> <p>Ochota cílové skupiny využívat poradenské služby</p>

11 Cíle projektu (splňující podmínky SMART)

Tato kapitola popisuje základní informace a také cíl projektu. Nápad projektu byl konzultován s umělou inteligencí ChatGPT dále s pracovníci Amerického centra v Ostravě a dále nápad na tento projekt byl i součástí dotazníku, který byl poskytován uprchlíkům z Ukrajiny. Cílem tohoto projektu je zlepšit sociální začleňování této cílové skupiny, poskytnout jim potřebnou pomoc a podporu při řešení konkrétních potřeb.

Tento projekt si klade za cíl vytvořit prostředí, které poskytne podporu a služby Ukrajincům v Ostravě, s důrazem na jejich integraci do místního prostředí. "Ukrajinský koutek" v Americkém centru v knihovně v Ostravě bude hlavním místem poskytování této multidisciplinární podpory vedené sociálním pracovníkem. Zaměřuje se na poskytování poradenství v oblasti podnikání, práce a terapií, včetně možnosti hlídání dětí. Cílem není pouze podpora nově příchozích Ukrajinců po začátku války v roce 2022, ale i těch, kteří již delší dobu žijí v České republice. Tato sociální služba je poskytována bezplatně a využívá vhodného prostředí Amerického centra k podpoře integrace a propojení Ukrajinců, stejně jako většinové společnosti.

Cíle pomocí metody SMART:

Specifický: Program se zaměřuje na vytvoření "Ukrajinského koutku" v Americkém centru v knihovně v Ostravě, který poskytne multidisciplinární podporu vedenou sociálním pracovníkem. Poskytované služby zahrnují poradenství v oblasti podnikání, práce a terapií, včetně možnosti hlídání dětí.

Měřitelný: Úspěch programu bude měřen na základě počtu lidí, kteří využívají poskytované služby, jakož i jejich spokojenosti s poskytovanou podporou. Lze také měřit míru integrace ukrajinské komunity do místního prostředí a míru komunitního propojení.

Dosažitelný: Program je realizovatelný díky spolupráci s Americkým centrem v knihovně v Ostravě a využití dostupných zdrojů pro poskytování služeb. Jeho dosažitelnost je zajištěna jasným plánem provozu "Ukrajinského koutku".

Relevantní: Program je relevantní pro potřeby ukrajinské komunity v Ostravě, zejména pro ty, kteří přicházejí po začátku války v roce 2022, a také pro ty, kteří již delší dobu žijí v České republice. Poskytované služby odpovídají skutečným potřebám a vytvářejí prostředí podporující integraci a komunitní propojení.

Časově omezený: Program bude spuštěn a provozován s jasně definovaným časovým rámcem s možností prodloužení při stálém zájmu. Jeho účinnost bude pravidelně hodnocena a případně upravována v souladu s potřebami a vývojem situace ukrajinské komunity v Ostravě.

12 Klíčové aktivity

Přípravná fáze:

Klíčová 1. aktivita – Výběrové řízení a zaměstnání sociálního pracovníka

Prvním krokem je pečlivý výběr vhodného sociálního pracovníka, který bude odpovědný za koordinaci a řízení tohoto projektu. Sociální pracovník bude hlavním koordinátorem projektu, zajišťujícím organizaci a správu koutku, stejně jako individuální podporu a poradenství ukrajinským uprchlíkům. V americkém centru pracují také pracovníci, kteří umí Ukrajinštinu proto je důležitá spolupráce i s tímto pracovníkem. Spolu s tím bude sociální pracovník spolupracovat s koordinátorem a koordinátorem veřejných akcí z Amerického centra, což umožní využití dostupných zdrojů a prostředí pro podporu integrace ukrajinských uprchlíků a kulturního porozumění.

Indikátor splnění klíčové aktivity: Dokončení nábory sociálního pracovníka do určeného termínu.

Klíčová 2. aktivita – Školení sociálního pracovníka a informovanost pracovníků

Tato aktivita je klíčovým krokem k úspěšné implementaci projektu "Ukrajinský koutek", zahrnuje několik důležitých fází. Je důležité, aby tento pracovník disponoval potřebnými odbornými znalostmi a zkušenostmi v oblasti sociální práce, interkulturní komunikace a práce s uprchlíky. Proto sociální pracovník musí absolvovat nebo být vzdělaný v interkulturních dovednostech.

Důležité je informovat jak Americké centrum, tak zaměstnance o povaze této služby a o tom, co bude projekt "Ukrajinský koutek" poskytovat. Tímto způsobem mohou zaměstnanci centra aktivně podporovat a doporučovat tuto službu dalším zájemcům, což pomůže šířit povědomí o ní a zajistit její dostupnost pro co nejvíce lidí. Kromě toho je důležité, aby sociální pracovník a zaměstnanci Amerického centra byli dostatečně informováni o tom, jak reagovat v případě dotazů nebo potřeb Ukrajinců, kteří se na ně obrátí a budou potřebovat informace nebo pomoc.

Indikátor splnění aktivity: Jako indikátory splnění této aktivity je možné považovat úspěšné dokončení výběrového řízení a uzavření pracovní smlouvy se sociálním pracovníkem, stejně jako absolvování kurzu interkulturních kompetencí ze strany sociálního pracovníka.

Klíčová 3. aktivita – vytvoření informačního materiálu

Vytvoření materiálu, který popisuje všechny možné služby nebo oblasti, ve kterých "Ukrajinský koutek" může poskytovat podporu. Tento materiál by měl být přehledný a komplexní, aby informoval účastníky o všech dostupných možnostech podpory a služeb. V rámci "Ukrajinského koutku" se sociální pracovník zaměřuje na poskytování praktické podpory a služeb, které pomáhají s integrací do české společnosti. Mezi hlavní aktivity patří:

1. **Individuální poradenství a podpora:** Popis služeb poskytovaných sociálním pracovníkem, jako je poradenství v oblasti zaměstnání, vzdělání, podnikání, sociálních výhod a osobního rozvoje.
2. **Jazyková a kulturní integrace:** Možnosti podpory v oblasti výuky českého jazyka, seznámení s českou kulturou a tradicemi a podpora při komunikaci a interakci s místními obyvateli také pomocí Amerického centra.
3. **Rodinná podpora:** Služby, které poskytují podporu rodinám, včetně programů pro děti, poradenských služeb pro rodiče a podpory ve vztazích a rodičovství.
4. **Právní poradenství a integrace na trh práce:** Informace o právních otázkách týkajících se pobytu v České republice, práv na zaměstnání a možnosti zprostředkování pracovních příležitostí.
5. **Společenské a kulturní aktivity:** Seznam kulturních a společenských akcí, workshopů a kurzů pořádaných v rámci "Ukrajinského koutku", které podporují interakci a komunitní duch.
6. **Další specifické služby a programy:** Popis dalších služeb nebo programů, jako je například hlídání dětí, terapeutické skupiny, poradenství ohledně podnikání apod.

Indikátor splnění klíčové aktivity: **Dokončení vytvoření informačního materiálu:** To zahrnuje vytvoření kompletního materiálu obsahujícího všechny požadované informace o poskytovaných službách a aktivitách "Ukrajinského koutku".

Klíčová 4. aktivita – Propojení s ostatními institucemi

Kontaktování a spojení s ostatními službami nebo organizacemi je další klíčovou aktivitou projektu. Tato aktivita je zásadní pro vytvoření síťování a vytvoření vztahů s jinými institucemi, které poskytují podobné nebo doplňující služby. Tímto způsobem může služba poskytnout užitečné odkazy a doporučení pro účastníky projektu a zajistit komplexní a efektivní podporu. Kontaktování a navázání spolupráce s jinými organizacemi nebo institucemi, které poskytují služby pro uprchlíky, migranty, integraci do společnosti, jazykovou výuku, právní poradenství nebo terapeutickou podporu, je důležité. Dále je klíčové vytvoření seznamu kontaktů a referencí na ostatní organizace nebo služby, které mohou být užitečné pro účastníky projektu. Tento seznam by mohl být součástí materiálů projektu nebo webových stránek, což pomůže účastníkům lépe se orientovat a získat přístup k široké škále podpůrných služeb.

Indikátor splnění klíčové aktivity: **Navázání spolupráce s minimálně 5 relevantními organizacemi/institucemi:** To zahrnuje identifikaci a aktivní kontaktování organizací, které poskytují služby pro uprchlíky, migranty, integraci do společnosti, jazykovou výuku, právní poradenství nebo terapeutickou podporu. Důležité je také vytvoření a udržování dialogu s těmito organizacemi s cílem vytvořit efektivní spolupráci a síťování.

Fáze implementace:

Klíčová 5. aktivita – Programy pro děti a služba hlídání:

Poskytování služby hlídání dětí během setkání a aktivit Ukrajinského koutku vyžaduje pečlivou organizaci a plánování. Tuto službu může poskytovat sociální pracovník, případně při velkém zájmu o službu i dobrovolníci. Registrace dětí předem umožňuje správné plánování počtu a věkového složení dětí, což je klíčové pro zajištění dostatečného personálu pro jejich bezpečnost a pohodlí. Současně je důležité připravit a realizovat širokou škálu programů a aktivit pro děti během doby, kdy jsou v rámci Ukrajinského koutku hlídány. Tyto programy by měly zahrnovat vzdělávací aktivity, herní činnosti, umělecké dílny a sportovní aktivity, které jsou přizpůsobeny věku a zájmům dětí. Tímto způsobem se zajišťuje, že děti mají příležitost strávit čas smysluplně a zábavně, zatímco rodiče mohou bezpečně a s důvěrou využít služeb Ukrajinského koutku.

Indikátor splnění klíčové aktivity: Pravidelný provoz služby hlídání dětí během setkání a aktivit Ukrajinského koutku podle plánovaného harmonogramu.

Klíčová 6. aktivita – Poradenství:

Poskytování poradenských služeb je jednou z klíčových aktivit projektu "Ukrajinský koutek". Tato aktivita zahrnuje individuální poradenství, které je zaměřeno na podporu a pomoc účastníkům v různých oblastech jejich života. Poradenské služby mohou zahrnovat poradenství v oblasti zaměstnání, vzdělání, podnikání, sociálních výhod, osobního rozvoje a mnoho dalších.

Důležitou součástí této aktivity je také poskytování informací a pomoc při navigaci v systému služeb a možnostech dostupných v daném regionu. Sociální pracovník bude poskytovat individuální podporu a poradenství v souladu s potřebami a cíli jednotlivých účastníků.

Pro účinné poskytování poradenství je klíčové mít k dispozici odborníky z jiných oborů s kterými bude navázaná spolupráce s odpovídajícím vzděláním a zkušenostmi v oblasti sociální práce, psychologie nebo jiných relevantních oblastech. Dále je důležité vytvořit prostředí, které podporuje důvěru a otevřenou komunikaci mezi poradci a klienty, a zajistit dodržování etických standardů a zásad ochrany osobních údajů.

Indikátor splnění klíčové aktivity: Jako indikátor splnění této aktivity bude počet individuálních poradenských sezení poskytnutých účastníkům projektu.

V klíčových aktivitách – službách, které služba bude poskytovat, se využije ekologická perspektiva a humanistická perspektiva. Z ekologického hlediska je klíčové vnímat jednotlivce v kontextu jejich prostředí a vztahů. Stein Cloward zdůrazňuje, že interakce mezi jednotlivcem a jeho okolím jsou klíčové pro přežití obou. Zde se nabízí možnost poskytování poradenství a sociální podpory uprchlíkům v americkém centru, které bude zahrnovat ohledání jejich

prostředí a životní situace. Například sociální pracovník může pomoci uprchlíkům identifikovat životní stresy a problémy v jejich okolí, a následně navrhnout strategie pro jejich řešení.

Dále, díky ekologickému přístupu, bude mít sociální pracovník možnost rozpoznat potřeby uprchlíků a komunity, ve které žijí. Mohou být zkoumány jejich individuální zkušenosti a překážky při integraci do nového prostředí. Tento přístup také umožňuje identifikovat systémové problémy a nerovnosti, které mohou ovlivňovat proces integrace uprchlíků.

Z humanistické perspektivy, která kladla důraz na hodnoty a morální povahu lidské aktivity, projekt může nabídnout individuální a osobní přístup ke každému uprchlíkovi. Abraham Maslow a Carl R. Rogers zdůrazňovali význam respektování individuality jedince a jeho subjektivního pohledu na svět. Tento přístup umožňuje sociálnímu pracovníkovi poskytovat podporu a poradenství, které bude respektovat potřeby a preference každého uprchlíka.

Celkově lze projekt v americkém centru knihovny v Ostravě využít k poskytování sociální podpory uprchlíkům z Ukrajiny z hlediska jejich prostředí, interakcí a potřeb. Spojením ekologické a humanistické perspektivy sociální práce lze dosáhnout komplexního a individuálního přístupu, který podpoří proces integrace a adaptace uprchlíků do nového prostředí.

Klíčová 7. aktivita – Evaluace projektu

Pravidelné zhodnocení průběhu, které bude dělat sociální pracovník o úspěšnosti projektu "Ukrajinský koutek". Tato aktivita zahrnuje analýzu dosažených výsledků a zhodnocení efektivity implementace jednotlivých činností. Důležité je zohlednit názory všech osob které se na projektu podílí a společně identifikovat příležitosti ke zlepšení a dalším krokům.

Indikátor splnění klíčové aktivity: Jako indikátorem splnění této aktivity bude evaluace projektu po ročním provozu.

Tabulka 3 Klíčové aktivity

	Indikátor splnění	Harmonogram
Klíčová 1. aktivita	Sociální pracovník přijatý na plný úvazek	12/2024
Klíčová 2. aktivita	Školení sociálního pracovníka, informovanost pracovníků centra, knihovny	12/2024-1/2025
Klíčová 3. aktivita	Dokončení vytvoření informačního materiálu	1/2025
Klíčová 4. aktivita	Navázání spolupráce s minimálně 5 relevantními organizacemi/institucemi	2/2025

Klíčová 5. aktivita	Pravidelný provoz služby hlídání dětí během setkání a aktivit Ukrajinského koutku podle plánovaného harmonogramu.	2/2025 - dokud bude této služby potřeba
Klíčová 6. aktivita	Počet individuálních poradenských sezení poskytnutých účastníkům projektu.	2/2025 - dokud bude této služby potřeba
Klíčová 7. aktivita	Evaluace projektu	12/2025

Zdroj: Vlastní tvorba

13 Výstupy a výsledky

Výstupy:

Projekt "Ukrajinský koutek" má několik klíčových výstupů, které přispívají k jeho úspěšné implementaci a dosažení stanovených cílů. Prvním výstupem je efektivní propojení sociálního pracovníka s Americkým centrem a dalšími relevantními institucemi. Tento pracovník bude zajišťovat provoz a poskytování podpory v rámci projektu, což umožní lépe koordinovat a řídit aktivity "Ukrajinského koutku".

Druhým výstupem je vytvoření komplexního informačního materiálu, který detailně popisuje všechny poskytované služby a aktivity "Ukrajinského koutku". Tento materiál bude přehledný a komplexní, aby informoval účastníky o všech dostupných možnostech podpory a služeb, a tím usnadnil jejich orientaci a rozhodování.

Celkově lze říci, že výstupy projektu "Ukrajinský koutek" posilují jeho organizační strukturu, zvyšují dostupnost informací a služeb pro cílovou skupinu a vytvářejí pevný základ pro další úspěšnou realizaci projektu. Tyto výstupy představují klíčové kroky směrem k dosažení cílů projektu a zlepšení situace Ukrajinců v Ostravě.

Výsledky:

Díky zaměstnání sociálního pracovníka, vytvořenému informačnímu materiálu a samotnému "Ukrajinskému koutku" jsou dosahovány klíčové výsledky. Prvním z nich je zvýšená integrace Ukrajinců do české společnosti. Díky lepšímu přístupu ke službám a podpoře, kterou poskytuje projekt, Ukrajinci dosahují úspěšnější adaptace. Druhým významným výsledkem je rozvoj kulturního porozumění, což napomáhá lepšímu dialogu a toleranci mezi místními obyvateli a uprchlíky. Třetím klíčovým výsledkem je posílená podpora pro Ukrajince v Ostravě prostřednictvím spolupráce s dalšími organizacemi. To vede k celkovému zlepšení kvality života a zvýšení dostupnosti právní pomoci a zaměstnání pro tuto komunitu.

14 Přidané hodnoty projektu

Projekt "Ukrajinský koutek" přináší do komunity v Ostravě několik klíčových přínosů a přidané hodnoty:

1. **Integrace a podpora uprchlíků:** "Ukrajinský koutek" poskytuje komplexní podporu a integraci Ukrajincům poskytnutím individuálního poradenství a podpory v oblastech zaměstnání, vzdělání, podnikání, sociálních výhod a osobního rozvoje. Tato podpora je poskytována prostřednictvím sociálního pracovníka. Tato osoba je klíčovým bodem kontaktu s Ukrajinci, poskytuje jim individuální péči a pomoc při řešení specifických potřeb a výzev spojených s procesem integrace do nového prostředí.
2. **Mezikulturní porozumění:** Projekt aktivně podporuje mezikulturní dialog a porozumění mezi místními obyvateli a Ukrajinci. Interkulturní akce, kulturní výměny a společné aktivity vytvářejí prostor pro sdílení zkušeností, tradic a hodnot, což přispívá k bohatší a tolerantnější komunitě.
3. **Sítování a spolupráce:** "Ukrajinský koutek" funguje jako centrum pro propojení s dalšími organizacemi a institucemi, které poskytují podporu migrantům a uprchlíkům. Je možné domluvit spolupráci s psychology, duchovními, pedagogy, s úřady atd. Díky tomuto projektu se mohou propojit různé instituce a vytvořit funkční síť pomoci Ukrajincům.
4. **Veřejný prostor pro komunitní aktivity:** Samotný "Ukrajinský koutek" v Americkém centru v Ostravě slouží nejen jako místo setkávání a podpory, ale také jako otevřený veřejný prostor pro komunitní aktivity a kulturní události. To posiluje vazby v komunitě a podporuje inkluzi a spolupráci mezi různými skupinami obyvatel. Díky aktivitám, které samotná knihovna či americké centrum pořádají, vznikne prostor pro setkávání různých skupin obyvatel.

15 Management rizik

Tabulka 4 Management rizik

Identifikace předpokládaných rizik	Hodnocení rizika	Návrhy preventivních opatření
Nízký zájem a účast veřejnosti	Pokud se nezajistí dostatečný zájem a účast veřejnosti, projekt by mohl mít omezený sociální dopad a jeho dlouhodobá udržitelnost by mohla být ohrožena	Dobrá propagace projektu v komunitě a dobrá informovanost o této službě, spolupráce s místními mediálními partnery, zapojení široké veřejnosti a pořádání atraktivních akcí a programů mohou zvýšit povědomí a zájem veřejnosti.
Nedostatek finančních prostředků	Nedostatek finančních zdrojů může negativně ovlivnit kvalitu a udržitelnost projektu a může vést k jeho předčasnému ukončení.	Důkladné plánování rozpočtu projektu, hledání možností grantů, spolupráce s místními sponzory a podnikateli a vytváření strategií dlouhodobé finanční udržitelnosti projektu mohou pomoci minimalizovat finanční rizika.
Nedostatečná spolupráce s místními institucemi a organizacemi	Nedostatečná spolupráce by mohla zpomalit integraci projektu do místního prostředí a snížit jeho dostupnost pro cílové skupiny.	Aktivní zapojení místních institucí a organizací již od fáze plánování projektu, pravidelná komunikace a setkání s klíčovými partnery, vytváření vzájemně prospěšných vztahů a společné plánování a realizace aktivit mohou posílit spolupráci a zapojení komunity.

<p>Nedostatečná motivace a angažovanost komunity či potenciálních dobrovolníků</p>	<p>Nedostatečná podpora ze strany komunity či potenciálních dobrovolníků by mohla vést k narušení plánovaných aktivit a zpomalení dosahování cílů projektu.</p>	<p>Jasně definování rolí a očekávání pro dobrovolníky, poskytování školení a podpory, uznání a ocenění jejich práce, a vytváření prostředí založeného na vzájemné důvěře a respektu mohou zvýšit motivaci a angažovanost dobrovolníků.</p>
<p>Negativní reakce a odpor v komunitě či majoritní společnosti</p>	<p>Negativní reakce a odpor mohou vést k obtížím v provozu projektu, snížení důvěryhodnosti a podpory ze strany veřejnosti a mohou ohrozit dlouhodobou udržitelnost projektu.</p>	<p>Pravidelná komunikace s veřejností a sdílení informací o cílech a přínosech projektu, vytváření příležitostí pro otevřený dialog a diskusi s komunitou, a aktivní práce na prevenci a vysvětlování možných předsudků a nedorozumění mohou snížit riziko negativních reakcí.</p>

Zdroj: Vlastní tvorba

16 Ganttův diagram

Tabulka 5 Ganttův diagram

Začátek projektu: 12/2024															
Aktivity	Začátek	Konec	12	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
KA01: Výběrové řízení a přijetí sociálního pracovníka	12/2024	12/2024	■												
KA02: Školení sociálního pracovníka, pracovníků amerického centra	12/2024	1/2025	■	■											
KA03: vytvoření informačního materiálu	1/2025	1/2025		■											
KA04: propojení s ostatními institucemi	1/2025	1/2025		■											
KA05: Programy pro děti a služba hlídání dětí	2/2025	12/2025			■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
KA06: Poradenství	2/2025	12/2025			■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
KA07: Evaluace	12/2025	12/2025													■

Zdroj: Vlastní tvorba

17 Rozpočet

Tabulka 6 Rozpočet

Kategorie nákladů	Výpočet nákladů			Zdroj financování	Popis položky
	Cena za jednotku	Počet jednotek	Celkem		
Personální výdaje					
Sociální pracovník	30 000 Kč hrubá mzda 24 590 Kč čistá mzda	12 měsíců	360 000 Kč hrubá mzda 295 080 Kč Čistá mzda	Město Ostrava – zřizovatel knihovny	Hrubá měsíční mzda Čistá měsíční mzda
Školení pro sociálního pracovníka	Cena se odvíjí od počtu účastníků kurzu. Cena cca 10 000 Kč.			Sociální pracovník	Kurz pro sociálního pracovníka v oblasti interkulturní komunikace. V případě úspěšného absolvování zkoušky si může účastník v souladu s § 15 odst. 8 zák. č. 585/1992 Sb., o daních z příjmu, odečíst v rámci daňového přiznání částku až 10 000,- Kč od základu daně.
Pracovní prostor pro sociálního pracovníka	0	12 měsíců	0		Zajišťuje Americké centrum – Knihovna města Ostravy
Materiální náklady					
Vytištění informačního materiálu	6 Kč	100 kusů	600 Kč	Americké centrum	Vytištění informačního materiálu

Kancelářské potřeby	100 Kč	12 měsíců	1200 Kč	Americké centrum	Papír, tužky, pera, tiskárna apod.
Spotřební materiál	500 Kč	12 měsíců	6 000 Kč	Americké centrum	Káva, čaj, toaletní potřeby apod.
			302 880 Kč		

Zdroj: Vlastní tvorba

Závěr

Cílem této práce bylo detailně zmapovat proces integrace Ukrajinců do české společnosti a na základě získaných poznatků navrhnout projekt na podporu této integrace. První krok spočíval v definování klíčových pojmů jako migrace, uprchlík a azylant a porozumění rozdílům mezi nimi. Důležitým aspektem bylo také pochopení integrační politiky České republiky a teoretických hledisek integrace z pohledu sociální práce.

Práce vycházela z rozsáhlého teoretického rámcování zabývajících se přístupy k migraci a integraci, stejně jako z analýzy aktuálních politik a programů zaměřených na integraci migrantů v České republice. Tento teoretický základ poskytl důležitý rámec pro pochopení kontextu, v němž se proces integrace odehrává, a umožnil lépe porozumět specifickým výzvám a potřebám ukrajinských uprchlíků v českém prostředí.

Identifikované klíčové výzvy Ukrajinců zahrnují nedostatek informací o dostupných službách a možnostech, jazykovou bariéru, nedostatečnou podporu ve školním prostředí a na pracovním trhu, a také sociální izolaci a diskriminaci. Tyto faktory jsou zásadní pro porozumění procesu integrace a formulaci efektivních intervencí.

Výsledky práce naznačují potřebu dalšího aktivního přístupu k podpoře integrace Ukrajinců. Projekt, který by vycházel z těchto poznatků, by mohl zahrnovat širokou škálu opatření zaměřených na zlepšení podmínek pro integraci, včetně poskytování informačních a poradenských služeb, jazykové výuky, podpory ve školním a pracovním prostředí, a opatření na prevenci sociálního vyloučení a diskriminace.

Celkově lze konstatovat, že práce přispívá k lepšímu pochopení problematiky integrace Ukrajinců a poskytuje základ pro navrhování a implementaci opatření, která by mohla vést k úspěšnější integraci této skupiny do české společnosti. Zároveň zdůrazňuje důležitost multidisciplinárního a systematického přístupu k této problematice s cílem podporovat inkluzivní a udržitelné společenství.

Bibliografie

AMERICAN LIBRARY ASSOCIATION, 2023. Social Workers and Librarians— A Case for Why We are BFFs. Online. Ala. Dostupné z: <https://www.ala.org/advocacy/diversity/odloss-blog/social-workers>. [citováno 2024-04-10].

BEJČEK, Jan Matěj, 2016. Úvod do práce s rodinami migrantů s udělenou mezinárodní ochranou: právní aspekty uprchlictví, specifika sociální práce s rodinami uprchlíků, integrace a vzdělávání dětí a žáků z uprchlických rodin. Vydání I. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha. ISBN 978-80-7452-123-2.

BERRY, John, 2011. Integration and Multiculturalism: Ways towards Social Solidarity. Online. Researchgate. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/266528000_Integration_and_Multiculturalism_Ways_towards_Social_Solidarity. [citováno 2024-03-02].

BROOKINGS, 2023. A roadmap for European asylum and refugee integration policy. Online. Brookings. Dostupné z: <https://www.brookings.edu/articles/a-roadmap-for-european-asylum-and-refugee-integration-policy/>. [citováno 2024-03-09].

CONGRESS OF LOCAL AND REGIONAL AUTHORITIES (COE), [b.d.]. Migrants and integration. Online. COE. Dostupné z: [https://www.coe.int/en/web/congress/migration-and-integration#%22108928941%22:\[0\]](https://www.coe.int/en/web/congress/migration-and-integration#%22108928941%22:[0]). [citováno 2024-03-09].

ČESKÝ ROZHLAS, 2022. Dušan Drbohlav: Integrace uprchlíků vážne. Překážkou je nejistota i typická ukrajinská nerozhodnost. Online. Dvojka. Dostupné z: <https://dvojka.rozhlas.cz/dusan-drbohlav-integrace-uprchliku-vazne-prekazkou-je-nejistota-i-typicka-8870382>. [citováno 23.3.2024].

ČLOVĚK V TÍSNI (ČvT), [b.d.]. Pomoc uprchlíkům na území ČR. Online. Člověk v tísní. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/co-delame/socialni-prace-v-cr/pomoc-uprchlikum-na-uzemi-cr>. [citováno 2024-01-20].

ČLOVĚK V TÍSNI (ČvT), 2022. Co znamenají termíny ekonomický migrant, cizinec a uprchlík? Online. Člověk v tísní. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/ekonomicky-migrant-nelegalni-uprchlik-cizinec-4588gp>. [citováno 04.01.2024].

ČLOVĚK V TÍSNI (ČvT), 2024. Uprchlíci v číslech: jaká jsou nezkrácená fakta? Online. Člověk v tísni. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/migracni-statistiky-4518gp>. [citováno 2024-03-04].

DIALOG EVROPA 21, 2018. Migrace jako etický problém a velké téma. Online. Dialog Evropa 21. Dostupné z: <https://www.dialogevropa21.cz/migrace-jako-eticky-problem-a-velke-tema/>. [citováno 2024-03-04].

DRBOHLAV, Dušan a kol., 2010. Migrace a (i)migranti v Česku. Slon. ISBN 978-80-7419-039-1.

DVOŘÁKOVÁ, Jitka, 2008. Metody sociální práce s imigranty, azylanty a jejich dětmi. 1. vyd. Triton. ISBN 978-80-7387-044-7.

EGERT, Michal, 2015. Xenofobie a rasismus v ČR. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně.

ECHO24, 2023. Stát nezvládá integraci uprchlíků. Bude to mít následky, varují odborníci. Online. Echo24. Dostupné z: <https://www.echo24.cz/a/HtATr/zpravy-domaci-uprchlici-ukrajina-ukrajinci-integrace-v-cesku-problem>. [citováno 2024-03-20].

EURACTIV, 2023. Evropské země vnímají uprchlíky z Ukrajiny jako výjimku, svůj postoj k migraci nezmění, říkají experti. Online. Euractiv. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/vnitro-a-spravedlnost/interview/evropske-zeme-vnimaji-uprchliky-z-ukrajiny-jako-vyjimku-svuj-postoj-k-migraci-nezmeni-rikaji-experti/>. [citováno 20.01.2024].

EUROPEAN COMMISSION. Inclusion of migrants and refugees in cities, [b.d.]. Online. European commission. Dostupné z: https://commission.europa.eu/eu-regional-and-urban-development/topics/cities-and-urban-development/priority-themes-eu-cities/inclusion-migrants-and-refugees-cities_en. [citováno 2024-03-10].

EVROPSKÁ KOMISE, [b.d.]. Pomoc pro osoby prcháající z Ukrajiny: Vaše práva v EU, [b.d.]. Online. EU-solidarity-Ukraine. Dostupné z: https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/information-people-fleeing-war-ukraine/fleeing-ukraine-your-rights-eu_cs#:~:text=Do%C4%8Dasn%C3%A1%20ochrana%20slou%C5%BE%C3%AD%20k%20

poskytnut%C3%AD,uprchly%20z%20oblast%C3%AD%20ozbrojen%C3%A9ho%20konfliktu. [citováno 2024-03-02].

EVROPSKÁ RADA, 2024. Uprchlíci z Ukrajiny v EU. Online. Consilium Europa. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/infographics/ukraine-refugees-eu/>. [citováno 2024-03-10].

GABAL, Ivan, 2004. Analýza postavení cizinců dlouhodobě žijících v ČR a návrh optimalizačních kroků. Ivan Gabal analysis and consulting. Dostupné z: https://migrant-integration.ec.europa.eu/sites/default/files/2008-08/docl_1349_600424750.pdf. [citováno 2024-01-29].

IKAROS, 2016. České knihovny a uprchlíci. Online. Ikaros. Dostupné z: <https://ikaros.cz/ceske-knihovny-a-uprchlici>. [citováno 2024-04-01].

INTERNATIONAL FEDERATION OF SOCIAL WORKERS (IFSW), 2014. Global definition of the social work profession. Online. IFSW. Dostupné z: <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>. [citováno 20.02.2024].

INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR MIGRATION (IOM), [b.d.]. About migration. Online. IOM. Dostupné z: <https://www.iom.int/about-migration>. [citováno 2024-01-20].

iROZHLAS, 2023. Novelizace Lex Ukrajina zkomplikuje integraci uprchlíků, soudí odbornice na migraci Faltová. Online. iROZHLAS. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/uprchlici-integrace-lex-ukrajina-novelizace-valka-migrace_2302101759_elev. [citováno 2024-02-24].

KAVANOVÁ Martina, PROKOP Daniel, DAURTE Jana, KUNC Michal, LEVÍNSKÝ Matyáš, OSTRÝ Michal, ŠKVRNÁK Michael, 2024. Integrace ukrajinských uprchlíků: rok poté. Shrnujeme úspěchy i přetrvávající výzvy. Online. Paq Research. Dostupné z: <https://www.paqresearch.cz/post/integrace-ukrajinskych-uprchliku-rok-pote/>. [citováno 2024-03-14].

KOLDINSKÁ, Kristina; SCHEU, Harald Christian a ŠTEFKO, Martin (ed.), 2016. Sociální integrace cizinců. Praha: Auditorium. ISBN 978-80-87284-60-5.

- MATOUŠEK, Oldřich a kol., 2008. *Metody a řízení sociální práce*. 2. vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-502-8.
- MATOUŠEK, Oldřich, 2003. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-548-2.
- MERTL, Jan a kol., 2023. *Sociální politika*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7676-675-4.
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2020. Aktualizovaná koncepce integrace cizinců. Online. MPSV. Dostupné z: file:///C:/Users/marti/Downloads/KIC_2016_a_Postup_pri_realizaci_KIC-2016_-_usneseni_vlady_c_26-2016.pdf. [citováno 2024-03-02].
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2022. Dávky a podpora pro občany z Ukrajiny s dočasnou ochranou. Online. MPSV. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/2786931/D%C3%A1vky+a+podpora+pro+ob%C4%8Dany+z+Ukrajiny+s+DO_16112022_pro+ve%C5%99ejnost.pdf. [citováno 2024-03-10].
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2022. Sociální začleňování. Online. MPSV. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/socialni-zaclenovani>. [citováno 2024-03-14].
- MINISTERSTVO VNITRA A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ (MPSV), 2020. Integrace cizinců. Online. MPSV. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/integrace-cizincu>. [citováno 2024-03-02].
- MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY (MVCR), 2022. Nelegální migrace. Online. MVCR. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/migrace-casto-kladene-dotazy-casto-kladene-dotazy>. [citováno 2024-01-23].
- MINISTRSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, [b.d.]. Integrovaná politika ČR. Online. Cizinci. Dostupné z: <https://www.cizinci.cz/web/cz/zakladni-informace1>. [citováno 2024-03-02].
- NIESSEN, Jan, 2000. *Rozmanitost a soudržnost: nové úkoly v oblasti integrace imigrantů a menšin*. Strasbourg: Praha: Vydavatelství Rady Evropy. ISBN 92-871-4345-5.
- PAQRESEARCH, 2022. Integrace ukrajinských uprchlíků v ČR 2022+. Online. Paqresearch. Dostupné z:

https://diverzita.cz/upload/content/files/articles/PAQ_CP_Integrace_Uprchliku_PUBLIKACE_1vydani.pdf. [citováno 2024-01-21].

PROFESNÍ SVAZ SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ (apsscr), [b.d.]. Etický kodex. Online. Profesionální svaz sociálních pracovníků. Dostupné z: <https://profesni-svaz-socialnich-pracovniku.apsscr.cz/ckfinder/userfiles/files/Etick%C3%BD%20kodex.pdf>. [citováno 2024-03-08].

RÁBELOVÁ, Eva a Viktor TŘEBICKÝ, 2000. Životní prostředí, migrace a bezpečnost. Online. Ministerstvo životního prostředí. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/8BD65AB992350ABDC1256FAF0049ECF0/\\$file/stopa.pdf](https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/8BD65AB992350ABDC1256FAF0049ECF0/$file/stopa.pdf). [citováno 2024-01-23].

RÁBELOVÁ, Eva a Viktor TŘEBICKÝ, 2000. Životní prostředí, migrace a bezpečnost. Online. Ministerstvo životního prostředí. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/8BD65AB992350ABDC1256FAF0049ECF0/\\$file/stopa.pdf](https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/8BD65AB992350ABDC1256FAF0049ECF0/$file/stopa.pdf). [citováno 2024-01-23].

SDRUŽENÍ PRO INTEGRACI A MIGRACI, [b.d.]. Sociální poradenství. Online. Migrace. Dostupné z: <https://www.migrace.com/cs/pravni-socialni-poradenstvi/socialni-poradenstvi>. [citováno 2024-04-10].

SDRUŽENÍ PRO INTEGRACI A MIGRACI, 2022. Manuál lokální integrace. Online. Sdružení pro integraci a migraci. Dostupné z: https://www.migrace.com/adm/_upload/docs/manual-14-1_1661894791.pdf. [citováno 2024-03-29].

SCHEBELLE, HORÁKOVÁ, 2012. Bariéry integračního procesu reflexí cizinců z třetích zemí. Online. Výzkumný ústav práce a sociálních věcí. Dostupné z: https://katalog.vupsv.cz/Fulltext/vz_351.pdf. [citováno 09.02.2024].

SCHEU, Harald Christian a ASLAN, Ednan, 2011. Migrace a kulturní konflikty. Praha: Auditorium. ISBN 978-80-87284-07-0.

SMUTKOVÁ, Lucie, 2007. Sociální práce s rodinou. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 80-7041-069-1.

SOCIOLOGICKÁ ENCYKLOPEDIIE, 2017. Asimilace. Online. Encyklopedie.soc.cas. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Asimilace>. [citováno 2024-01-20].

SOCIOLOGICKÁ ENCYKLOPEDIIE, 2020. Akulturace. Online. Encyklopedie.soc.cas. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Akulturace>. [citováno 2024-01-20].

ŠAFÁŘOVÁ Kateřina, KAVANOVÁ Martina, MARKOVÁ Lucie, KUNC Michal, 2023. Ukrajínští uprchlíci v Česku. Online. Paq research. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/ukrajinsti-uprchlici-v-cesku.aspx>. [citováno 2024-03-02].

ŠAFÁŘOVÁ, PROKOP, ŠKVRŇÁK, KUNC, 2024. Dva roky války na Ukrajině. V Česku zůstává přes 300 tisíc uprchlíků. Integrace musí pokračovat. Online. Paq research. Dostupné z: <https://www.paqresearch.cz/post/dva-roky-pote/>. [citováno 2024-02-04].

ŠANDEROVÁ, Jadwiga a ŠMÍDOVÁ MATOUŠOVÁ, Olga, 2009. Sociální konstrukce nerovností pod kvalitativní lupou. Knižnice Sociologické aktuality, sv. 19. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). ISBN 978-80-7419-015-5.

UČEŇ, Vladimír, 2013. Etický kodex sociálních pracovníků ČR jako etická norma pro studenty sociální práce [online]. Olomouc, 2013 [citováno 2024-03-22].

UNITED NATIONS HIGH COMMISSIONER FOR REFUGEES (UNHCR), 2016. „Uprchlíci“ a „migranti“. Online. UNHCR. Dostupné z: <https://www.unhcr.org/cz/wp-content/uploads/sites/20/2019/04/Fakta-a-terminologie.pdf>. [citováno 08.01.2024].

UNITED NATIONS HIGH COMMISSIONER FOR REFUGEES (UNHCR), 2019. Fakta a terminologie. Online. UNHCR. Dostupné z: <https://www.unhcr.org/cz/365-cznews2016uprchlici-a-migranti-html.html>. [citováno 10.1.2024].

UNITED NATIONS HIGH COMMISSIONER FOR REFUGEES (UNHCR), 2013. A New Beginning: Refugee Integration in Europe. Online UNHCR. Dostupné z: <https://www.unhcr.org/fr-fr/en/media/new-beginning-refugee-integration-europe>. [citováno 2024-01-28].

ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY (ÚP ČR), 2023. Pomoc pro občany Ukrajiny a jejich zaměstnavatele. Online. Úřad práce. Dostupné z:

[https://www.uradprace.cz/pomoc-pro-obcany-ukrajiny-a-jejich-zamestnavatele#:~:text=m%C4%9Bs%C3%ADc%20po%20ud%C4%9Blen%C3%AD%20do%C4%8Dasn%C3%A9%20ochrany,v%C4%9Bku%206%20a%C5%BE%2010%20let\).](https://www.uradprace.cz/pomoc-pro-obcany-ukrajiny-a-jejich-zamestnavatele#:~:text=m%C4%9Bs%C3%ADc%20po%20ud%C4%9Blen%C3%AD%20do%C4%8Dasn%C3%A9%20ochrany,v%C4%9Bku%206%20a%C5%BE%2010%20let).) [citováno 2024-02-21].

VÁŇOVÁ, Anna, 2023. Teoretické ukotvení a podnikatelský plán na založení sociálního podniku s cílovou skupinou uprchlíků. Bakalářská práce. Univerzita Palackého V Olomouci.

Zákon č. 108/2006 Sb. Ze dne 14. března 2006, o sociálních službách.

Zákon č. 325/1999 Sb. Ze dne 11. listopadu 1999, o azylu.

Zákon č. 66/2022 Sb. Ze dne 21.3.2022, o opatřeních v oblasti zaměstnanosti a oblasti sociálního zabezpečení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace.

Zákon č. 65/2022 Sb. Ze dne 21.3.2022, o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace a další zákony.

Zákon č. 221/2003 Sb. Ze dne 31.07.2003, o dočasné ochraně cizinců.

Zákon č. 108/2006 Sb. Ze dne 1.1.2024, o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.